

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

İMAM HATİP LİSELERİNDE MÜZİK EĞİTİMİNİN
TEMEL SORUNLARI
BASIC PROBLEMS OF MUSIC EDUCATION IN İMAM HATİP HIGH SCHOOLS

YETER DİLEK ARAS
ORCID: 0009-0008-2771-1466

Danışman
Prof. Dr. Aynur ELHAN NAYİR
ORCID: 0000-0002-1964-3829

Konya – 2024

TEŞEKKÜR

Müzik eğitimi sürecim ve yüksek lisans eğitim sürecimin en başından tez araştırmasına kadar bütün aşamalarda bilgisini, tecrübesini, engin anlayışını, sevgisini ve manevi desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Aynur Elhan NAYİR'e sonsuz teşekkür ederim. Müzik eğitimi hayatıma ilk adımlarımı atarken beni cesaretlendiren, bilgisiyle ve manevi desteğiyle bana güç veren ve yol gösteren Doç Dr. Yakup AKSOY'a, yüksek lisan tez aşamasında bilgi ve birikimlerinden faydalandığım değerli öğretim üyesi Prof. Dr. Onur GÜÇLÜ'ye, teşekkür ederim. Çalışmanın yürütüldüğü okullarda görev yapan ve çalışma sürecinde yardımlarını esirgemeyen öğretmen, öğrenci ve okul yöneticilerine teşekkür ederim. Tez çalışmamı yürütürken bana ihtiyacım olan zamanı ayırabilmem için elinden gelen yardımı ve desteği sunan sevgili eşim Burkay ARAS'a, kızım Umay Deniz ARAS'a, annem Hatice KÖŐKER'e, babam Seyit KÖŐKER'e ve kardeşim Dilan Köőker GÜVEN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Yeter Dilek Aras

Haziran 2024

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
KISALTMALAR.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar	5
2. ALAN YAZIN.....	6
2.1. Kavramsal Çerçeve.....	6
2.1.1. Müzik ve din.....	6
2.1.2. Dinî mûsikî	7
2.1.3. İmam hatip liselerinin tarihi ve kuruluşu	12
2.1.4. İmam hatip liseleri müfredatında müzik dersi.....	13
2.2. Konuyla İlgili Literatür Çalışmaları	23
3. YÖNTEM.....	25
3.1. Araştırmanın Modeli	25
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme	25
3.3. Veri Toplama Araçları.....	27
3.4. Verilerin Toplanması.....	28
3.5. Verilerin Analizi.....	28
4. BULGULAR	29
4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	29
4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	29
4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	30
4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	30
4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	31
4.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	31

4.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	32
4.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	32
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular	33
4.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular	33
4.11. On Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	34
4.12. On İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	35
4.13. On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	35
4.14. On Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	36
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	37
5.1. Tartışma	37
5.2. Sonuç	39
5.3. Öneriler	40
KAYNAKLAR	42
EKLER	47
EK-1. Öğrenci görüş anketi	47
EK-2. Veli görüş anketi	49
EK-3. Öğretmen görüş anketi	51
EK-4. Yönetici görüş anketi	53
EK-5. Araştırma izin belgeleri	55

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

İmam Hatip Liselerinde Müzik Eğitiminin Temel Sorunları başlıklı tez çalışmamın toplam **34** sayfalık kısmına ilişkin, 5/06/2024 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%15** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

5/06/2024

Yeter Dilek ARAS

Prof. Dr. Aynur ELHAN NAYİR

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

5/06/2024

Yeter Dilek ARAS

KISALTMALAR

Kısaltmalar

AİHL	Anadolu İmam Hatip Lisesi
Bkz	Bakınız
C.	Cilt
Çev.	Çeviren
Ed.	Editör
Fak.	Fakülte
İHL	İmam Hatip Lisesi
f	Frekans
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
N	Veri Sayısı
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)
$\bar{X}$	Aritmetik Ortalama
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
Yay.	Yayınları

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. 1951 Yılı İmam Hatip Okulları Birinci Devre Ders Dağılımları	13
Tablo 2. 1972 Yılı İmam Hatip Okulları Ders Dağılım Çizelgesi.....	14
Tablo 3. 1978 Yılı İmam Hatip Liseleri Orta Kısım Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi	15
Tablo 4. 1978 Yılı İmam Hatip Liseleri Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi.....	15
Tablo 5. 1987 Yılı İmam Hatip Liseleri Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi.....	16
Tablo 6. 1987 Yılı İmam Hatip Liseleri Seçmeli Dersler.....	17
Tablo 7. 1992 Yılı İmam Hatip Lisesi Seçmeli Dersler	18
Tablo 8. İmam Hatip Liselerinde ve Anadolu İmam Hatip Liselerinde 2014-2015 Öğretim Yılından İtibaren Uygulanacak Haftalık Ders Çizelgesi	22
Tablo 9. Araştırma Grubunda Yer Alan Velilerin Demografik Özelliklerine Ait Örnekler.....	26
Tablo 10. Araştırma Grubunda Yer Alan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Ait Örnekler.....	27
Tablo 11. Araştırma Grubunda Yer Alan Yöneticilerin Demografik Özelliklerine Ait Örnekler.....	27
Tablo 12. İmam Hatip Liselerindeki Öğrencilerin Müzik Dersi ile İlgili Görüşleri ile Alakalı Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi	29
Tablo 13. İmam Hatip Lisesindeki Öğrencilerin Okullarında Verilen Müzik Ders Saatlerinin Yeterliliğiyle İlgili Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi.....	29
Tablo 14. İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin, Müzik Dersinin Meslek Derslerinin Başarısına Olan Etkisiyle İlgili Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi.....	30
Tablo 15. İmam Hatip Liselerindeki Öğrencilerin Müzik Dersini, Mesleki Yeterlilikleri İçin Gerekli Görüp Görmedikleriyle İlgili Ankette Bulunan İfadeye Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi.....	30
Tablo 16. İmam Hatip Lisesi Öğrenci Velilerinin Müzik Dersi ile İlgili Görüşleri ile Alakalı Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi	31
Tablo 17. İmam Hatip Lisesi Öğrenci Velilerinin Ailede Müzikle İlgilenen Olup Olmadığıyla İlgili Ankette Bulunan Soruya Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi	31

Tablo 18. İmam Hatip Lisesindeki Öğrenci Velilerinin Okullarda Verilen Müzik Ders Saatlerinin Yeterliliğiyle İlgili Ankette Bulunan İfadeye Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi.....	31
Tablo 19. İmam Hatip Liselerindeki Öğrenci Velilerinin Müzik Dersini, Mesleki Yeterlilikleri İçin Gerekli Görüp Görmedikleriyle İlgili Ankette Bulunan İfadeye Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi.....	32
Tablo 20. İmam Hatip Lisesi Öğrenci Velilerinin, Müzik Dersinin Meslek Derslerinin Başarısına Olan Etkisiyle İlgili Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi.....	32
Tablo 21. İmam Hatip Liselerinde Görev Yapan Yöneticilerin Müzik Dersi ile İlgili Görüşleri ile Alakalı Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi	33
Tablo 22. İmam Hatip Lisesinde Görev Yapan Yöneticilerin Müzik Ders Saatlerini Yeterli Bulup Bulmamalarıyla İlgili Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi.....	34
Tablo 23. İmam Hatip Lisesinde Görev Yapan Yöneticilerin, İmam Hatip Lisesindeki Müzik Dersinin Öğrencilerin Mesleki Yeterlilikleri İçin Gerekli Görüp Görmedikleriyle Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi.....	34
Tablo 24. İmam Hatip Liselerinde Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Görüşleriyle İlgili Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi.....	35
Tablo 25. İmam Hatip Liselerinde Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin İmam Hatip Liselerinde Kullanılan Müzik Ders Kitabının Öğrencilerin Hazır Bulunuşluk Seviyelerine Uygun Olup Olmadığıyla İlgili Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi.....	35
Tablo 26. İmam Hatip Liselerinde Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Müzik Ders Saatlerini Yeterli Bulup Bulmadıklarıyla İlgili Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi.....	36

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

İMAM HATİP LİSELERİNDE MÜZİK EĞİTİMİNİN TEMEL SORUNLARI

Yeter Dilek ARAS

Mesleki eğitim alanında eğitim veren okullar arasında bulunan imam hatip liselerinin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı müfredatına bağlı olan bu liselerde dinî içerikli derslerin yanı sıra sanat dersleri de verilmektedir. Sanat dersleri arasında yer alan müzik dersi imam hatip liselerinde eğitim gören öğrencilerin meslek derslerinde ve mesleki kariyerlerinde başarılı olabilmeleri için önemli bir yere sahiptir. Bunun yanı sıra öğrencilerin duygularını düşüncelerini kısacası kendilerini ifade edebilmeleri açısından da müzik dersi en az diğer dersler kadar önem taşımaktadır. İmam hatip liselerinin misyonuna uygun öğrenciler yetiştirebilmesine katkı sağlamak amacıyla yaptığımız bu çalışmada imam hatip liselerinde müzik sınıflarının ve gerekli müzik dersi materyallerinin olmaması, müzik ders saatlerinin müfredat programına göre yetersizliği ve ders kitaplarının öğrenciye ulaşılmamasından kaynaklanan sorunlar ele alınmıştır. İmam hatip liselerinin kurulduğu günden günümüze kadar yayımlanan müfredat programları ve haftalık ders çizelgeleri incelenmiştir. Bu çizelgelerde müzik dersinin haftalık ders saatinde yapılan değişiklikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin, velilerin, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin müzik derslerine yönelik görüşleri alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda belirlenen sorunlar, bilimsel verilere dökülerek çözüm yolları sunulmuştur. Araştırma grubunu Konya ili Selçuklu bölgesinde bulunan MEB'e bağlı faaliyet gösteren Şemsi Tebrizi Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Mümine Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde okuyan 255 öğrenci, 87 veli, bu okullarda görev yapan 10 yönetici, 3 öğretmen ve daha önceden Selçuklu bölgesi imam hatip liselerinde görev yapmış 11 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler nicel araştırma yöntemleri içerisinde bulunan tarama modelinin anlık tarama modelinden olan Likert tipi anket kullanılarak toplanmıştır. Toplanan veriler SPSS programı ile analiz edilerek yorumlanmıştır.

Araştırmanın sonuçları incelendiğinde ankete katılan veliler müzik dersini diğer derslerden daha değersiz görmelerine rağmen, müzik dersinin çocuklarını internet ve sanal âlemden uzak tuttuğu, çocuklarına olumlu davranışlar kazandırdığına katıldıkları, velilerin, yöneticilerin ve öğrencilerin müzik dersinin öğrencilerin ilerideki dinî meslek yaşantılarına sağlayacağı katkı hakkında bilgilerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda imam hatip liselerinde görev yapmış ve yapmakta olan müzik öğretmenlerinin müzik ders kitaplarını kullanma konusunda karasız kaldıkları ve müzik ders saatlerini yetersiz gördükleri saptanmıştır.

Ankete katılan öğretmenlerin görüşleri sonucunda müzik ders saatlerini yetersiz olduğu, okulda müzik sınıfının olmadığı, müzik ders materyallerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitler ışığında imam hatip liselerinde müzik dersinin sorunlarının çözülmesine katkı sağlamak adına yorumlar yapılarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, İmam hatip lisesi, Dinî mûsikî, Dinî mûsikî eğitimi.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Fine Arts Education
Music Education Program
Master Thesis

BASIC PROBLEMS OF MUSIC EDUCATION IN IMAM HATIP HIGH SCHOOLS

Yeter Dilek ARAS

The number of Imam Hatip high schools, which are among the schools providing vocational education, is increasing day by day. These schools, which follow the Ministry of National Education curriculum, offer arts courses alongside religious courses. Among these arts courses, the music course holds significant importance for students in Imam Hatip high schools to succeed in their vocational courses and careers. Additionally, the music course is as important as other courses for students to express their emotions, thoughts, and themselves. In this study, conducted to contribute to the mission of Imam Hatip high schools in training students, issues such as the lack of music classrooms and necessary music lesson materials, the insufficiency of music lesson hours according to the curriculum program, and the unavailability of textbooks to students were addressed. The curriculum programs and weekly lesson schedules published since the establishment of Imam Hatip high schools were examined. Changes in the weekly lesson hours of the music course were identified in these schedules. Opinions of students, parents, teachers, and school administrators regarding the music course were gathered. Based on these opinions, identified issues were converted into scientific data, and solutions were proposed. The research group consisted of 255 students, 87 parents, 10 administrators, 3 teachers from Şemsi Tebrizi Girls Anatolian Imam Hatip High School and Mümine Hatun Girls Anatolian Imam Hatip High School, which operate under the Ministry of National Education in the Selçuklu region of Konya, and 11 music teachers who had previously worked in Imam Hatip high schools in the Selçuklu region. Data were collected using a Likert-type questionnaire, which is a momentary scanning model within quantitative research methods. The collected data were analyzed and interpreted using the SPSS program.

When examining the results of the research, it was found that although the parents participating in the survey viewed the music course as less valuable than other courses, they agreed that the music course kept their children away from the internet and virtual world and instilled positive behaviors in them. It was determined that parents, administrators, and students lacked sufficient knowledge about the contribution of the music course to students' future religious vocational lives. At the same time, it was observed that music teachers who had worked and are currently working in Imam Hatip high schools were undecided about using music textbooks and considered the music lesson hours insufficient. According to the opinions of the teachers participating in the survey, it was found that the music lesson hours were insufficient, there was no music classroom in the school, and the music lesson materials were inadequate. In light of these findings, comments were made and suggestions were provided to contribute to solving the problems of the music course in Imam Hatip high schools.

Keywords: Music education, Imam hatip high school, Religious music, Religious music education.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Müzik, yüzyıllar boyunca birçok farklı şekilde ifade edilmiştir. Belirli bir estetik içerisinde duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri bir amaç doğrultusunda, çeşitli yöntemler ile harmanlayarak seslerle ifade eden bir bütündür (Uçan, 1997, akt. Petenkaya, 2006).

Müzik yüzyıllar boyunca birçok amaç için kullanılmıştır. İnsanlar müzik ile duygu ve düşüncelerini ifade etmişlerdir. Müzik sosyal yaşamın en önemli unsurlarından biridir. Bir toplumda bireylerin kaynaşmasında ve bağlarının kuvvetlenmesinde müzik önemli bir yere sahiptir. Bu işleviyle müzik bir toplumun kültürünün oluşumu, gelişimi ve çeşitlenmesini sağlar. Kültürler arası etkileşimle toplumlar arasında görünmez bağlar oluşturur.

Müzik sadece bir sanat dalı değil aynı zamanda bilimle de alakalıdır. İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren, insanlar içlerinden gelen ilham ve doğadan aldıkları esinle müzikle tanışmıştır. Zamanla müzik, gelişmiş ve çeşitlenmiş, nihayetinde hem bir bilim dalı haline gelmiş hem de sanatın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu evrim sürecinde, müzik kendi özgün yöntemlerini ve tekniklerini geliştirmiş ve bu da müzik eğitimi adı altında geniş bir disiplin alanı oluşturmuştur (Özdek, 2006).

Müzik eğitimi "bireyin davranışlarında kasıtlı istendik, müziksel değişme meydana getirme" süreci olarak tanımlanabilir (Saraç, 2010, s. 113).

Okullarda verilen müzik eğitimi yalnızca şarkı söylemek, enstrüman çalmak veya temel müzik eğitimi ile sınırlandırılmamalıdır. Çünkü müzik eğitimi bunların yanı sıra bireye sosyo-kültürel bir katkı sağlar.

Türkiye'de modern müzik eğitiminin temeli, Cumhuriyet öncesi Osmanlı Dönemi'nde "Islahat Hareketleri"nin başladığı döneme dek uzanır. Düzenli müzik eğitimi uygulamaları, özellikle ilkokul seviyesinde Enderun Okulları'nda gerçekleşmiştir. Müzik dersleri, 1869'da yayınlanan Eğitim Genel Tüzüğü'ne göre kız ortaokulları ve kız öğretmen okulları programlarında başlamış, 1870'lerde bazı ilkokullarda ve 1910'larda erkek öğretmen okulları ile tüm ortaokulların müfredatına dahil edilmiştir (Saraç, 2010).

Müzik; İslamiyet öncesinde ve sonrasında dinî yaşamın önemli bir unsuru olarak görülmüştür. İnsanların müziği dinî amaçlarla kullanma çabaları, dinî ve kültürel yaşamımıza

zenginlikler katmıştır. Allah'ı anma, peygamber sevgisi, önemli dinî gün ve geceler gibi İslami değerlerin konu edildiği müzik, dinî mûsikî adı altında yeniden yapılandırılarak yaşamımızdaki yerini almıştır. Bu nedenle, İslamiyet'in kabulüyle birlikte, müzikte dinî temalı eserler yer almaya başlamıştır. İslamiyet öncesi dönemdeki askeri müzik, İslamiyet'ten sonra cihat, şehitlik, gazilik gibi kavramları da içine alarak yeni bir perspektif edinmiş ve Mehter Mûsikîsi adı ile kullanılmaya başlanmıştır (Ateş, 2014).

Dinî mûsikî, İslamiyet'ten sonra Müslümanların inançları doğrultusunda şekillenen dinî ve toplumsal ritüellerin, mûsikî sanatıyla birleşerek, önce ibadethanelerde ardından tekkelerde ortaya çıkan bir müzik türüdür (Sevinç, 2017a).

(Sevinç, 2017a) yazısına göre resmi bir müfredata dayanarak, yöntemsel olarak belirli bir düzen içerisinde müzik eğitimi, ilk defa Osmanlı Devleti'nde, 1 Ocak 1917 tarihinde Maarif-i Umûmiye Nezâreti tarafından kurulan Darülelhan, isimli ilk meşru mûsikî okulunda verilmiştir.

Tarih boyunca birçok değişime uğrayan müzik eğitimi, Dinî mûsikî seçmeli dersi olarak imam hatip liselerinin ders programına ilk defa 1985 yılında eklenmiş ve 2014 yılına kadar devam etmiştir. Bu süre zarfında ders çizelgeleri ve seçmeli ders listeleri birçok kez değişmiş, ancak dinî mûsikî dersine dair MEB tarafından herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. 2009-2014 yılları arasında geçerli olan haftalık ders çizelgeleri ve seçmeli ders uygulama çizelgelerinde, imam hatip liselerinde müzik, beden eğitimi ve resim dersleri zorunlu seçmeli ders grubu olarak belirtilmiş ve bu derslerden müzik seçildiği takdirde dinî mûsikî öğretim programının uygulanacağı vurgulanmıştır. Ancak, 2014-2015 eğitim-öğretim yılından itibaren kullanılan çizelgede, müzik dersi seçildiğinde, isteğe bağlı olarak müzik dersi ya da dinî mûsikî dersi uygulanmıştır.

İmam hatip liseleri ve bu liselerdeki müzik eğitimi yıllar boyunca gereken önemi görememiştir. Gereken düzenlemelerin yapılmaması, eğitim kademelerinin en başından itibaren müzik dersinin yeterince önemsenmemesi neticesinde müzik dersi geri planda kalmıştır.

Asıl amacı din görevlisi yetiştirmek olan imam hatip lisesi öğrencileri mezun olduktan sonra Kur'an kurslarında ve camilerde görev alabilmektedirler. Buradan yola çıkarak yapacakları meslekleri değerlendirdiğimizde imam hatip liselerinde müzik dersinin önemli olduğu anlaşılmaktadır.

İmam hatip lisesinde eğitim gören öğrencilerin genel olarak tüm derslerde ve ilerleyen kariyerlerinde en önemli ihtiyaçlarından birisi ses kullanma becerisidir. İslâm dininde yapılan ibadetlerin çoğunda sesin doğru ve etkili kullanılması gerekmektedir. Mûsikî sanatı insanın iç dünyasıyla yakından ilişkili olan ve güzellik duygularını besleyen önemli bir sanat dalı olduğundan, eğitim – öğretim ortamında bu beceriyi geliştirebilmek için imam hatip liselerinde Müzik ve Dînî Mûsikî dersi öğretim programına dahil edilmiştir (Apaydın, 2018).

Ancak günümüzde imam hatip liselerinde müzik dersi ortak seçmeli dersler arasında yer almaktadır. İmam hatip liselerinde eğitim gören öğrenciler aldıkları din eğitimi ile bağlantılı meslekler seçtiklerinde, müzik bilgisinin meslek hayatlarında ne kadar büyük bir öneme sahip olacağını farkında değillerdir. Müfredat programında ders saatlerinin yetersizliği öğretmenin müzik dersini daha verimli işleyebilmesinin önüne geçmektedir. Hem teorik hem uygulamalı olan bir dersin haftada bir saat olarak programda yer alması, verilen hedeflere verimli bir şekilde ulaşmaya engel olmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Bu çalışmada, “İmam hatip liselerinde müzik eğitiminin temel sorunları nelerdir?” sorusu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Bu probleme dayalı olarak alt problemler aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. İmam hatip liselerindeki öğrencilerin müzik dersi ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. İmam hatip liselerindeki öğrenciler, okullarında verilen müzik ders saatlerini yeterli buluyorlar mı?
3. İmam hatip lisesi öğrencilerinin, müzik dersinin meslek derslerinin başarısına olan etkisi konusundaki görüşleri nelerdir?
4. İmam hatip liselerindeki öğrenciler, müzik dersini mesleki yeterlilikleri için gerekli görüyorlar mı?
5. İmam hatip liselerindeki öğrenci velilerinin müzik dersi ile ilgili görüşleri nelerdir?
6. İmam hatip lisesi öğrenci velileri, imam hatip lisesindeki müzik ders saatlerini yeterli buluyor mu?
7. İmam hatip lisesi öğrenci velileri, imam hatip lisesindeki müzik dersini çocuğunun mesleki yeterlilikleri için gerekli görüyor mu?
8. İmam hatip lisesindeki öğrenci velilerinin, müzik dersinin, meslek derslerinin başarısına olan etkisi hakkındaki görüşleri nelerdir?
9. İmam hatip liselerinde görev yapan yöneticilerin müzik dersi ile ilgili görüşleri nelerdir?

10. İmam hatip liselerinde görev yapan yöneticiler müzik ders saatlerini yeterli buluyor mu?
11. İmam hatip liselerinde görev yapan yöneticiler, imam hatip lisesinde müzik dersini öğrencilerin mesleki yeterlilikleri için gerekli görüyor mu?
12. İmam hatip liselerinde görev yapan müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri nelerdir?
13. İmam hatip liselerinde kullanılan müzik ders kitabı öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine uygun mudur?
14. İmam hatip liselerinde görev yapan müzik öğretmenleri müzik ders saatlerini yeterli buluyor mu?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırma, imam hatip liselerinde verilen müzik eğitiminin temel sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunlara çözüm yolu bulabilmek adına yapılacak olan çalışmalara yardımcı olmayı hedeflemektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

İmam hatip lisesi öğrencileri mezun olduktan sonra yapacakları mesleklerde müziği etkin olarak kullanacaklardır. Buradan yola çıkarak aldıkları müzik eğitimindeki temel sorunların çözülmesi mesleki yeterliliklerinde müzik eğitiminin önemini ortaya koymaktadır. Din ile müziğin etkileşimi de göz önünde bulundurulursa, bu çalışma imam hatip liselerinde okuyan öğrencilerin müzik eğitimindeki temel sorunlarının saptanması ve mezun olduktan sonra mesleklerinde daha etkili olabilmeleri açısından önemlidir. Aynı zamanda bu çalışma öğrencilerin alacağı müzik dersinin meslek derslerinde ve mesleki kariyerlerindeki başarılarına katkı sağlamasının yanı sıra, onların duygusal ve kişisel gelişimlerine olan etkisi sayesinde kendilerini daha iyi ifade edebilmelerini sağlamaları açısından önemlidir.

1.4. Sayıtlar

Araştırmaya katılan öğrenciler, veliler, öğretmenler ve yöneticilerin anketi ve ankette yer alan kişisel özelliklere ait soruları titizlikle okuyup cevapladıkları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Konya ili Selçuklu ilçesinde bulunan, Millî Eğitim Bakanlığı' na bağlı Şemsi Tebrizi Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Mümine Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde, 2023-2024 eğitim- öğretim yılında 10 ve 11. Sınıflarında bulunan 225 öğrenci, bu sınıflara ait öğrenci velilerinden 87 veli, bu okullarda görev yapmakta olan 10 yönetici ile 3

müzik öğretmeni ve Selçuklu bölgesinde çeşitli imam hatip liselerinde daha önceden görev yapmış 11 müzik öğretmeni ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Lise: Ortaöğretimin yapıldığı okul(*TDK: Lise, t.y.*).

İmam Hatip Lisesi: İlköğretimden sonra dört yıl süre ile teorik ve uygulamalı eğitim veren, yatılı veya gündüzlü olarak karma eğitim ile kız- erkek ayrı bölümleri bulunan kurumlardır (*İmam hatip lisesi - Vikipedi, t.y.*).

Müfredat: (mufredât) isim bir bütünü oluşturan bireyler, ayrıntılar. Eğitim biliminde Öğretim Programı anlamında kullanılmaktadır (*TDK. Müfredat, t.y.*).

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

2.1. Kavramsal Çerçeve

2.1.1. Müzik ve din

Müzik tarihçileri, felsefeciler ve sosyologlar müziğin dinî kökenli olduğunu kabul etmişlerdir. Geçmişten bu yana müziğin, insanlar ile Yüce Yaratıcı arasındaki bağı güçlendirdiği ve Yaratıcı'nın insanlara bir armağanı olduğu düşünülmektedir. Totemizm, Şamanizm, Animizm gibi dinlerin etkisinde kalan toplumlarda müzisyenler genellikle din adamları olarak da işlev görüyordu (Ak, 2009).

Eski çağlarda insanlar daha konuşarak iletişim kuramazken birtakım sesler ve ritmik hareketler ile iletişim kuruyorlardı. Ayrıca, ilkel insan toplumlarında dinî bir ritüel olarak yer alan müzik, zaman içinde vazgeçilmez bir ifade biçimi haline gelmiştir ve günümüze kadar bu önemini korumuştur (Ateş, 2014).

(Argyle, 2005; Demmrich, 2020; Hills & Argyle, 1998; Schumaker, 2010) müziği dinî deneyimler için bir tetikleyici olarak tanımlamışlardır. Müzik ve din arasında farklı şekillerde güçlü bir bağlantı bulunmaktadır (Allesch, 2013; Belzen, 2013; Bubmann, 2009).

Gözlemler, ritüel ibadet bağlamında müziğin duygusal ve dinî deneyimleri kolaylaştırmada etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Miller & Strongman, 2002 akt. Demmrich, 2020).

“Müzik, din için o kadar önemlidir ki, müziksiz bir din düşünmek zordur. (Beck, 2019) müziğin dünya çapındaki çoğu dinde, dinî deneyimlerde ve manevi takdirde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. (Park & Suh, 2022, s. 1).

“Müzik ve din arasında bir takım teorik ortaklıklar olduğunu varsaymak mümkündür. Birincisi, müzik ve din karşılıklı normatif etkileşimlere sahiptir. Örneğin, teolojik olarak konuşursak, bireysel davranış normlarının kaynağı olarak dinler genel olarak müziği veya özel olarak belirli müzik türlerini meşrulaştırabilir veya yasaklayabilir. Bu şekilde dindar kişilerin belirli bir müzik türünü tercih etmeleri veya ona karşı ilgisizlikleri, onların dinî inançlarından etkilenebilir. Bununla birlikte, müzikte veya genel olarak müzik kültüründe kültürleşme, hayata karşı bir bakış açısı ve yönelim sağlayan bir değerler dizisini harekete

geçirir ve bu da kişinin dine ve diğer ideolojilere bakış açısını şekillendirir” (Ok & Erdal, 2015, s. 25).

Müzik, bir araç, bir taşıttır. Kendi başına bir hedefi olmayan bir unsurdur. Diğer sanat dalları da ruhu etkileyebilir, ancak muhtemelen hiçbiri müzik kadar derinden ve evrensel olarak etkileyemez. Zekâdan ve hayal gücünden doğan, duygularla beslenen müzik, duygusal durumların oluşmasında nadir bir güce sahiptir. Duygusal tepkileri harekete geçirerek bütün zihinsel ve ruhsal kapasiteyi etkiler. Dahası, diğer sanat dallarından daha derinden duygusal doğayı etkilediği ve evrensel niteliğiyle onları aştığı düşünülmektedir. Müzik sanatının bu özelliklerini doğru bir şekilde kabul ederek, onun dini ibadet içindeki uzun süreli hizmeti daha kolay anlaşılabilir hale gelir (Andrews, 1916).

Müzik, manevi deneyimleri destekleme ve derinleştirme konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Müzik dinî alanlarda kutsal bir atmosfer yaratmak için önemli bir araçtır. Müziğin manevi hedefleri desteklemede büyük potansiyele sahiptir (Klein, 2022).

Müzik, dualar, ilahiler ve bazen dansın bir araya gelmesiyle birlikte ruhu yükseltmek, ruhsal içgörülerini uyandırmak ve Tanrı'ya derin bir bağlılık ve hayranlık duygusu geliştirmek için bir araç olarak hizmet eder (Lewisohn, 1997).

Aynı zamanda “Öğrenciler, müzik aracılığıyla ifade edilen dinî inançlar ve duygular hakkında daha fazla anlayış geliştirerek, saygılı bir şekilde dinî çeşitlilikleri anlamaya ve takdir etmeye teşvik edilmelidir. Bu, öğrencilerin kültürel anlayışlarını genişletirken aynı zamanda insanlığın evrensel deneyimlerine derinlemesine bir bakış sunar” (Jorgensen, 1993, s. 109).

Dünyadaki birçok Müslüman ülkesinde müzik kati surette yasakken ülkemizde müzik “Müslümanların günlük ibadetlerinde ve din ve kültür olarak İslam'ın uygulanmasında hayati ve vazgeçilmez bir unsurdur” (Kusic, 1997, s. 147).

2.1.2. Dinî mûsikî

Din eğitimi, dinî bilgi ve dinî çalışmalara dayanır. Öğrenciler, din eğitimi ile belirli bir inanç geleneğini benimsemenin ne anlama geldiğini öğrenirler. Bu tür din eğitimi, bir dinin inançlarını, değerlerini ve pratiklerini öğrenmeyi; bunların bireylerin davranışlarını hangi şekilde etkileyebildiğini ve dinin toplumu nasıl şekillendirdiğini anlamak için araştırma yapmayı da içerir (Schreiner & Korukçu, 2009).

Tarihin her döneminde, din ile bağlantılı olan bir insanlık tarihi vardır. Varlığı sürecinde insan, yaşadığı tüm içsel sorunlara, inanç temelli çözümler aramıştır. Dindiremediği acılarını onunla dindirmeye, kaybettiği ümitlerini onunla yeşertmeye çalışmıştır (Cilacı, 1990).

(Campbell, 1988)' e göre dinî müzik hem performans hem de dinleme açısından toplam müzik deneyiminin önemli ve uygun bir parçasıdır. Bu sebepten ötürü dinî müziği, müzik repertuarından ve çalışmalarından çıkarmak, sanatın doğasının yanlış ve eksik bir kavramını sunacaktır.

“Dinî müzik, en saf haliyle, en asil kalitede ve müzikalitede olan tek gerçek müziktir; herhangi bir sıcaklığa tolerans göstermez; ancak onsuz tonun olmadığı doğal duruma dayanır” (Govers, 1995, s. 121).

Primitif toplumlar müziği dinî bir eylem olarak görürlerdi. Müzik insanları Yüce Yaratıcı 'ya yaklaştıran bir araç olarak kabul edilmekteydi. Bu toplumlarda müzik, Tanrı'nın insanlara verdiği bir lütuf olarak kabul edilir ve onların ruhsal deneyimlerini derinleştirmek ve Yüce Yaratıcı'yla bağlantı kurmak için kullanılırdı (Ak, 2009).

Türkler, İslamiyet'ten önce ve İslamiyet'le beraber hayatlarının önemli anlarında olabildiğince mûsikîyi kullanmışlardır. Özellikle, çok önem verdikleri dinî yaşantılarında mûsikîyi fazlaca kullanmaları "Türk Din Mûsikîsi" olarak adlandırılan bir müzik türünün ortaya çıkmasına neden olmuştur (Özelçağlayan, 2017).

Türk Mûsikîsi, dinî ve din dışı olarak ikiye ayrılmıştır. Türk Mûsikîsi türlerinden olan Dinî Mûsikî ise Cami Mûsikîsi ve Tarikat Mûsikîsi olarak iki bölümden oluşmaktadır (Bıyık, 2018)

Câmilerde gerçekleştirilen ibadet sırasında veya ibadet dışında, belirli bir biçim veya tarzda, yalnızca seslendirilmek üzere bestelenen, genellikle belirli bir makam içerisinde, belirli bir tarzda icra edilen ve genellikle anlık doğaçlanarak, nadiren özel olarak bestelenen ritimli eserler bulunmaktadır (Özalp, 2000).

Cami mûsikîsi, İslam dinine özgü dinî mûsikî türüdür. Cami mûsikîsi, genellikle camilerde yapılan dinî törenler ve ibadetler sırasında icra edilir. İslam kültüründe önemli bir yere sahip olan cami mûsikîsi, Kur'an'ın okunması ve ilahi niteliği taşıyan dinî metinlerin seslendirilmesiyle gerçekleştirilir. Cami mûsikîsi, genellikle makamlar ve usuller gibi geleneksel müzik teorisi unsurlarını kullanır. Ney, kudüm, bendir gibi geleneksel İslami

enstrümanlar ve bazen vokal solistler tarafından icra edilir. Müzik, huzur ve ibadet ortamını desteklemek, duygusal bir atmosfer yaratmak ve dinleyicileri Allah'a yaklaştırmak amacıyla kullanılır. Cami mûsikîsi, farklı coğrafyalarda ve kültürlerde farklı varyasyonlar gösterebilir. Her bir coğrafyanın kültürel özelliklerine ve müzikal geleneklerine göre farklılık gösterebilir. Bununla birlikte, genel olarak cami mûsikîsi, İslam'ın dinî ritüellerinde ve ibadetlerinde önemli bir rol oynayan müzikal bir ifadedir.

İslamiyet'in ilk devirlerinde başlayan cami mûsikîsinde ses mûsikîsi çok önemlidir. Cami mûsikîsinde amaç müzik yapmak değil ibadet etmektir. Cami mûsikîsi dua niteliğindedir. Cami mûsikîsi, büyük bir kısmının irticalen, yani anında ve spontane olarak icra edildiği bir müzik türüdür. Cami mûsikîsi icracıları, anlık ilham ve duygusal ifadeyle Allah'a yönelik duygularını ifade etmek için bu doğaçlama yöntemini kullanırlar. Bu şekilde, müzik anlatımında canlılık ve özgünlük sağlanır ve dinleyicilerin duygusal deneyimi artar (Ak, 2009).

Câmî Mûsikîsi türlerini Akdoğu şu şekilde sıralamıştır:

- 1) Ezân
- 2) Kamet
- 3) Tardiyeye
- 4) Tekbîr
- 5) Tehlîl
- 6) Telbiye
- 7) Genel Olarak Salât
  - a. Sabah Salâtı
  - b. Cenaze Salâtı
  - c. Bayram Salâtı
  - d. Salât-ı Ümmiye
- 8) Genel Olarak ilâhi
  - A) Dinsel Aylarla ilgili ilâhiler
    - a) Muharrem
    - b) Safer
    - c) Rebi"ül Evvel, Rebi"ül Ahîr
    - d) Cemâziyel Evvel, Cemâziyel Ahîr
    - e) Recep
    - f) Şaban

- g) Ramazan
- h) Şevval-Zilkâde-Zilhicce

B) Sözel İçerikle İlgili İlâhiler

- a) Hamdîye
- b) Mi“rac İlâhisi
- c) Tevşih
- d) Tesbih ilâhisi
- e) Kelime-i Tevhid ilâhisi

9) Kasîde

10) Na“t

11) Münacât

12) Mahfel sürmesi

13) Temcid (Akdoğu, 1996, s. 324)

14) Mersiye

15) Mi“râciye

16) Mevlid

“Tasavvuf, sözcük anlamıyla “sufi’lerin tuttuğu yol” demektir. Tasavvuf müziğine, “tasavvufi mûsikî”, “tekke müziği”, “tarikat müziği” de denmiştir. En gelişkin iki kolu, Mevlevi müziği ile Bektaşî müziğidir. Mevlevi Ayinleri ile Bektaşî Nefesleri, tasavvuf müziğinin, derinlikli, incelikli, etkileyici örnekleridir” (Say, 2005).

Tasavvufu tam anlamıyla takdir etmek ve anlamak, onu tanımlayan ve geliştiren ifade edici kültürel formlara bilgili bir şekilde maruz kalmadan zordur (Markoff, 1995).

Tasavvufun birçok alanda olduğu gibi müzik alanında da Türk Müslümanlarının halk dindarlığı üzerinde etkisi büyüktür (Demmrich, 2020).

Tasavvuf müziği rûhu ve konusunu tasavvufun rûhu ve konusundan alır. Tasavvuf müziği, tasavvufi şiirsel anlatım ihtiva etmektedir (Özcan, 1982).

Tasavvuf müziği türlerini Akdoğu şu şekilde sıralamıştır:

- 1) Gülbang
- 2) Durak
- 3) Na“t
- 4) Taksim

- 5) İlk peşrev
- 6) Âyin-i şerîf
- 7) Son Peşrev
- 8) Son Yürüksemâî
- 9) Semâ (Akdoğu, 1996, s. 441)

Türkiye’de ayrıntılı bir şekilde dinî eğitim veren kurumlar imam hatip ortaokulları, imam hatip liseleri ve ilahiyat fakülteleridir (Akarsu, 2019).

Osmanlı dönemindeki dinî mûsikî eğitimi, Mevlevihaneler, tekke ve zaviyeler gibi kurumlar aracılığıyla yoğun bir şekilde yürütülüyordu. Bu kurumlar, dinî mûsikînin gelişimi ve yayılmasında önemli bir rol oynamaktaydı. Mevlevihaneler özellikle Mevlevî tarikatına mensup müzik ustaları tarafından yönetilir ve tasavvufî müziğin öğrenilmesi ve icrası için merkezler olarak hizmet verirdi. Tekke ve zaviyelerde de dinî eğitimin yanı sıra dinî mûsikî eğitimi de verilmekteydi. Ancak bu kurumların 30 Kasım 1925 tarihinde kabul edilip 13 Aralık 1925 tarihli Resmî Gazete’ de (“Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Birtakım Unvanların Men ve İlğasına Dair Kanun”, 1925) yayımlanarak yürürlüğe giren 677 sayılı Kanun ile kapatılmasıyla birlikte, dinî mûsikî eğitimi büyük bir darbe almıştır. Bu kurumlar eliyle aktarılan bilgi, deneyim ve geleneklerin kaybı, dinî mûsikî geleneğinin zedelenmesine yol açmıştır.

“Millî Eğitim Bakanlığı, din eğitimi ‘Atatürk ilkelerini yıpratır’ endişesi ile, çoğu zaman da siyasi sebeplerle eğilmemiş 10.VIII.1961 tarih ve 1044 sayılı muciple MEB Merkez Teşkilatı bünyesinde Din Eğitimi Müdürlüğü, 29.IV.1964 tarih ve 26540 sayılı muciple de Din Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulabilmiştir” (Cilacı, 1990, s. 205).

Pek çok Avrupa ülkesinde dinî eğitim, devlete bağlı olarak eğitim sürdüren okullarda müfredatın bir parçasıdır. Fakat düzenlemelere bakıldığı zaman bunların farklı farklı olduğu görülmektedir (Schreiner & Korukçu, 2009). Eğitim kurumlarında inanç sistemi ile ilgili temel düzeyde bilgiler verilmektedir. Fakat bireyin ve ailenin istekleri ile devlet yönetiminin güncel politikalarına bağlı olarak daha kapsamlı bir dinî eğitim veren kurumlar da sistem içerisinde yer almaktadır. Dünyadaki ülkelerin neredeyse tamamında, eğitim müfredatları içerisinde inanç sistemlerini anlatan dersler vardır. Bazılarının direkt inanç(din) eğitimi olmasına paralel olarak bazıları da tarih veya politika temelli olarak öğrencilere sunulmaktadır (Akarsu, 2019).

2.1.3. İmam hatip liselerinin tarihi ve kuruluşu

Günümüzde de imam hatip liseleri, Türkiye'de eğitim sistemi içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Ancak hala tartışmalar devam etmekte ve farklı görüşler dile getirilmektedir. Bu liselerin tarihi, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden Cumhuriyet dönemine kadar uzanan bir geçmişi kapsamaktadır ve din eğitimiyle ilgili konuların önemli bir parçasını oluşturur.

İmam hatip liselerinin kurulması, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki ihtiyaçlara dayanmaktadır. Özellikle Cumhuriyet dönemiyle birlikte din eğitimiyle ilgili tartışmaların yoğunlaştığı bir dönemde, imam hatip liseleri çoğunlukla gündemde kalmıştır. İmam hatip liselerinin kökleri, İstanbul'da 1913 yılında kurulan "Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ" isimli okula dayanmaktadır (Öcal, 2013). Bu okul, imam ve hatip yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Daha sonra 1924 yılında kurulan "Darülmualimin-i İslamiye" ile din eğitimi alanında önemli adımlar atılmıştır. Amacı din adamı yetiştirmek olan İmam hatip Mektepleri 1930 yılında talep yetersizliği gibi nedenlerden ötürü kapatılmış ve tamamen yasaklanmıştır. Cumhuriyet dönemiyle birlikte din eğitimiyle ilgili tartışmalar artmış ve 1951 yılında imam hatip liseleri yeniden açılmıştır. Bu liseler hem dinî bilgilerin hem de genel eğitimin verildiği okullar olarak faaliyet göstermiştir. Ancak zamanla imam hatip liselerinin rolü ve işlevi üzerine farklı görüşler ortaya çıkmış ve siyasi-ideolojik tartışmaların odağı haline gelmiştir.

1951 yılında 4 yıl olarak tekrar açılan bu okullar, 1954 yılında 3 yıl lise eğitiminin eklenmesi ile 7 yıl eğitim verecek şekilde yeniden yapılandırılmıştır (Ayhan ve Gündüz'den akt. Kurt, 2014).

Anadolu İmam Hatip Liseleri, Almanya'da çalışan işçilerin çocuklarının Türkiye'ye gelerek din görevlisi olarak yetiştirildikten sonra geri gönderilmesi için kurulmuştur (Türkiye'nin Eğitim Politikası, İstanbul Ticaret Odası Raporu, 1980). 14 Ekim 1985'te Beykoz ilçesinde, Beykoz Anadolu İmam Hatip Lisesi açılmış daha sonra, 29 Haziran 1990 tarihinde adı Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesi olarak değişmiştir (Öcal, 2013).

Başlangıçta bağımsız müdürlükler olarak yürürlükte olan Anadolu İmam Hatip Liseleri, İmam Hatip Lisesi çatısı altında şube olarak da açılmıştır. 1996-1997 eğitim-öğretim yılında toplam 464 Genel İmam Hatip Lisesi ve 7'si bağımsız olmak üzere 108 Anadolu İmam Hatip Lisesi, 2 Yabancı Dil Ağırlıklı İmam-Hatip Lisesi ve 37 Çok Programlı Lise içinde İmam Hatip Liseleri açılmıştır (Ayhan, 2000). 1997 yılının 16 Ağustos tarihinde kesintisiz sekiz yıllık zorunlu eğitim sisteminin kabul edilmesiyle birlikte imam hatip liselerinin orta kısımları

kapatılmış, bu değişiklik nedeniyle de imam hatip liselerinin öğrenci sayısında önemli bir azalma yaşanmıştır (Gündüz, 1998). Talim Terbiye Kurulu'nun 4.VIII.1971 tarih ve 225 sayılı kararıyla, imam hatip okulları ortaokula dayalı ve 4 yıllık bir mesleki eğitim kurulu olarak kabul edilmiştir (Karamuk, 1973 akt. Cilacı, 1990).

Yapılan son düzenlemelerle, Genel İmam Hatip Liselerinde Arapça ve Kuran-ı Kerim'e ağırlık verilirken, Anadolu İmam Hatip Liselerinde Almanca, İngilizce ve Kuran-ı Kerim'e ağırlık verilmektedir (Öcal, 2013).

İmam hatip ortaokulu ve liseleri, geçmişte karmaşık bir tarihsel süreç yaşamış olup günümüzde yeniden yapılandırılarak yaygınlaştırılmış ve eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir (Bozkurt & Sönmez, 2016).

2.1.4. İmam hatip liseleri müfredatında müzik dersi

1951-1971 yılları arasında açılan imam hatip okullarında uygulanan müfredatta genel kültür ve din dersleri okutulmuştur. Müzik derslerinde diğer okullarda kullanılan müzik dersi müfredatı uygulanmış, dinî mûsikî dersi müfredata dahil edilmemiştir (Öcal, 2013).

1951 yılında açılan imam hatip okullarının ders dağılım çizelgesinde müzik dersinin haftalık ve yıllık ders saati süreleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. 1951 Yılı İmam Hatip Okulları Birinci Devre Ders Dağılımları

DERSLER	SINIFLAR				Toplam
	I	II	III	IV	
Kur'an-ı Kerim	3	2	2	1	8
Arapça	5	5	6	5	21
Akaid	1	2	3	2	8
Din Dersleri	3	2	2	-	7
Siyer ve İslam Ahlakı	1	1	1	1	4
Tefsir	-	-	-	2	2
Hadis Usulü	-	-	-	1	1
Fıkıh ve Usulü	-	-	-	1	1
Kelam	-	-	-	1	1
Türk İslam Sanatları Tarihi	-	-	-	1	1
Türkçe Hitabet	-	-	1	-	1
MESLEKİ DERSLER TOPLAMI	13	12	14	16	55
Türkçe	5	4	4	3	16
Yazı	1	1	-	-	2
Psikoloji ve Din Psikolojisi	-	-	-	1	1
Tarih	1	1	1	1	4
Coğrafya	1	1	1	1	4

Yurt Bilgisi ve Kanun Bilgisi	1	1	1	1	4
Matematik	3	3	2	2	10
Fizik	-	2	1	1	4
Kimya	-	-	2	-	2
Tabiat Bilgisi	2	2	1	-	5
Sağlık Bilgisi	-	-	-	2	2
Yabancı Dil	2	2	1	-	5
Beden Eğitimi	1	1	1	1	4
Resim	1	1	1	-	3
Müzik	1	1	1	1	4
KÜLTÜR DERSLERİ TOPLAMI	19	20	18	15	72
GENEL TOPLAM	32	32	32	32	12

1972 yılına kadar dört kademe de bir saat olan müzik dersi, 1972 yılında ilk üç kademede birer saat olarak değiştirilmiştir (“MEB Tebliğler Dergisi”, 1972).

Tablo 2. 1972 Yılı İmam Hatip Okulları Ders Dağılım Çizelgesi

DERSLER	SINIFLAR				Toplam
	I	II	III	IV	
Kur'an-ı Kerim	5	5	4	4	18
Arapça	4	4	3	3	14
Akaid	-	-	2	-	2
Kelam	-	-	-	2	2
Din Dersi	2	3	3	-	8
Tefsir	-	2	2	2	6
Hadis	-	2	2	2	6
Fıkıh	-	-	-	2	2
Siyer ve Ahlak	2	-	-	-	2
Hitabet	-	-	-	2	1
MESLEK DERSLERİ TOPLAMI	13	16	16	17	62
Türk Dili ve Edebiyatı	5	5	3	3	16
Tarih	2	2	2	2	8
Sanat Tarihi	-	-	-	2	2
Coğrafya	2	2	2	-	6
Matematik	4	2	2	2	10
Fen Bilgisi (Fiz. Kim.)	4	3	-	-	7
Biyoloji	-	-	3	-	3
Psikoloji	-	-	2	-	2
Felsefe (Mantık- Felsefe- Sosyoloji)	-	-	-	6	6
Yabancı Dil	3	3	3	3	12
Beden Eğitimi	1	1	1	1	4
Sağlık ve Beslenme Eğt.	2	-	-	-	2
Tarım	-	2	2	-	4

Endüstri Bilgisi	-	-	-	2	2
Müzik	1	1	1	-	3
KÜLTÜR DERSLERİ TOPLAMI	25	22	22	21	90
GENEL TOPLAM	38	38	38	38	152

14 Haziran 1973 yılında kabul edilen Milli Eğitimin Temel Kanunu'nun 32. Maddesi ile imam hatip okullarının adında yapılan değişiklik sonrasında, imam hatip liseleri orta kısım ve imam hatip liseleri olarak ikiye ayrılmıştır(Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973a).

1978 yılında MEB tarafından müfredat yenilenmiş olsa da 1985 yılına kadar müzik dersi sadece imam hatip liseleri orta kısımda yer almıştır.

Tablo 3. 1978 Yılı İmam Hatip Liseleri Orta Kısım Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi

DERSLER	SINIFLAR			
	VI	VII	VII	Toplam
Türkçe	5	5	5	15
Matematik	4	4	4	12
Sosyal Bilgiler	4	4	4	12
Fen Bilgisi	4	4	4	12
Yabancı Dil	3	3	3	9
Resim	1	1	1	3
Müzik	1	1	1	3
Beden Eğitimi	2	2	2	6
Ahlak	1	1	1	3
HAFTALIK ORTAK DERS SAATLERİ TOPLAMI	25	25	25	75
Kur'an-ı Kerim	3	3	3	9
Arapça	3	3	3	9
Din Dersi	3	3	3	9
HAFTALIK SEÇMELİ (MESLEKİ) DERS SAATLERİ TOPLAMI	9	9	9	27
HAFTALIK DERS SAATLERİ GENEL TOPLAMI	34	34	34	102
Rehberlik ve Eğitici Çalışmalar	3	3	3	9

Tablo 4. 1978 Yılı İmam Hatip Liseleri Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi

DERSLER	SINIFLAR				
	IX	IX	XI	XII	Toplam
Kur'an-ı Kerim	3	3	3	3	12
Arapça	5	5	4	4	18
Akaid ve Kelam	-	2	2	-	4
Fıkıh	2	2	2	-	6
Tefsir	-	-	3	3	6

Hadis	-	-	2	4	6
Siyer	2	-	-	-	2
Dinler Tarihi	-	-	-	2	2
Hitabet ve Mesleki Uygulama	-	-	-	2	2
Meslek Dersleri Haftalık Ders Saati Toplamı	12	12	16	18	58
Türk Edebiyatı	3	2	2	2	9
Türk Dili ve Kompozisyon	2	2	1	1	6
Psikoloji	-	-	2	-	2
Felsefe, Mantık, Psikoloji	-	-	-	6	6
Ahlak	1	1	1	-	3
Tarih	2	2	2	1	7
Sanat Tarihi	-	-	-	1	1
Coğrafya	2	2	1	-	5
Matematik	4	2	2	2	10
Tabiat Bilgisi	-	3	2	-	5
Fizik	3	2	2	-	7
Kimya	3	3	-	-	6
Yabancı Dil	3	3	3	3	12
Beden Eğitimi	1	1	1	1	4
Milli Güvenlik	-	1	1	1	3
KÜLTÜR DERSLERİ TOPLAMI	24	24	20	18	86
GENEL TOPLAM	36	36	36	36	144

(Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973b)'ndaki "İmam hatip liseleri imamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı'nca açılan orta öğretim sistemi içinde hem mesleğe, hem yükseköğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır." tanımından ışıkla, bir din görevlisinin mesleğinde daha başarılı olabilmesi için alması gereken derslerden biri olan dinî mûsikî dersi ilk olarak 30 Eylül 1985 tarihli, 196 sayılı (Telim Terbiye Kurulu, 1985) kararı ile seçmeli ders olarak kabul edilmiştir. 4 Kasım 1985 tarihli 2198 sayılı ("MEB Tebliğler Dergisi", 1985)'nde "İmam-Hatip Liseleri Mesleğe Yönelik Seçmeli Dersler Dinî Mûsikî Dersi Programı" adı altında yayımlanarak müfredata dahil edilmiştir (Sevinç, 2017b).

1987 yılında 14 Ekim 1987 tarihli ve 2246 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan seçmeli dersler listesinde müzik ile alakalı yalnızca dinî mûsikî dersi yer almaktadır ("MEB Tebliğler Dergisi", 1987). 12 Ekim 1992 tarihli, 2368 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan seçmeli dersler listesine 1973 yılında kaldırılan müzik dersi tekrar eklenmiştir ("MEB Tebliğler Dergisi", 1992).

Tablo 5. 1987 Yılı İmam Hatip Liseleri Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi

DERSLER	SINIFLAR			
	IX	IX	XI	XII
Kur'an-ı Kerim	4	4	3	3
Arapça	5	5	4	4
Akaid ve Kelam	-	-	2	2
Fıkıh	-	3	3	-
Tefsir	-	-	2	3
Hadis	-	2	2	2
Siyer	2	-	-	-
Dinler Tarihi	-	-	-	2
Hitabet ve Mesleki Uygulama	-	-	2	2
Meslek Dersleri Haftalık Ders Saati Toplamı	11	14	18	18
Türk Dili ve Edebiyatı	5	5	3	3
Psikoloji	-	2	-	-
Felsefe Grubu	-	-	-	6
Tarih	2	2	2	-
T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	1	1	1	1
Sanat Tarihi	-	-	2	-
Coğrafya	2	2	2	-
Matematik	4	3	3	2
Biyoloji ve Sağlık Bilgisi	3	-	-	-
Fizik	3	-	-	-
Kimya	2	-	-	-
Yabancı Dil	3	2	2	3
Beden Eğitimi	2	2	1	1
Milli Güvenlik Bilgisi	-	1	-	-
Seçmeli Dersler	-	4	4	4
KÜLTÜR DERSLERİ TOPLAMI	27	24	20	20
GENEL TOPLAM	38	38	38	38

Tablo 6. 1987 Yılı İmam Hatip Liseleri Seçmeli Dersler

İmam Hatip Lisesi Seçmeli Dersler		
X. Sınıf	XI. Sınıf	XII. Sınıf
Resim (1)	Resim (2)	Resim (3)
İhtisaslaşmış Spor (1)	İhtisaslaşmış Spor (2)	İhtisaslaşmış Spor (3)
II. Yab. Dil (1)	II. Yab. Dil (2)	II. Yab. Dil (3)
Takviyeli Yab. Dil (1)	Takviyeli Yab. Dil (2)	Takviyeli Yab. Dil (3)
Güz. Kon. Yaz. (1)	Güz. Kon. Yaz. (2)	Güz. Kon. Yaz. (3)
Bilgisayar	Bilgisayar	Bilgisayar
İş ve Tem. Mes. Bil. (1)	İş ve Tem. Mes. Bil. (2)	İş ve Tem. Mes. Bil. (3)
Daktilografi	Daktilografi	Daktilografi

Dinî Mûsikî (1)	Dinî Mûsikî (2)	Dinî Mûsikî (3)
Hüsn-ü Hat (1)	Hüsn-ü Hat (2)	Hüsn-ü Hat (3)
Tezhib	Tezhib	Tezhib
Fizik (1)	Fizik (2)	Fizik (3)
Kimya (1)	Kimya (2)	Kimya (3)
Biyoloji ve Sağlık Bil. (1)	Biyoloji ve Sağlık Bil. (2)	Biyoloji ve Sağlık Bil. (3)
Turizm	Ekonomi (1)	Ekonomi (2)
-	-	Astronomi

Tablo 7. 1992 Yılı İmam Hatip Lisesi Seçmeli Dersler

**DERS SEÇME VE KREDİ YÖNETMELİĞİ UYGULAYAN İMAM HATİP LİSELERİNE AİT
DERS ÇİZELGESİ
SEÇMELİ DERSLER**

Dersin Adı	Haftalık Kredi Sayısı		Toplam Kredi
Kur'an-ı Kerim	5	6	18
	6	6	
	7	6	
Arapça	5	6	18
	6	6	
	7	6	
Fıkıh	3	4	8
	4	4	
Tefsir	3	4	8
	4	4	
Hadis	3	4	8
	4	4	
Hitabet ve Mesleki Uygulama	3	4	8
	4	4	
Hüsn-ü Hat	1	3	6
	2	3	
Dinî Mûsikî	1	3	12
	2	3	
	3	3	
	4	3	
Tezhip	1	2	8
	2	2	
	3	2	
	4	2	
Mezhepler Tarihi	1	4	4
Türk Dili	1	4	8
	2	4	

Edebiyat	1	6	18
	2	6	
	3	6	
Edebi Sanatlar	1	6	6
Türk Edebiyatı Tarihi	1	4	8
	2	4	
Edebi Metinler	1	6	18
	2	6	
	3	6	
Güzel Konuşma ve Yazma	1	3	3
Psikoloji	1	3	6
	2	3	
Felsefi Metinler	1	4	4
Felsefe Tarihi	1	4	4
Sosyoloji	1	3	6
	2	3	
Mantık	1	4	4
Genel Türk Tarihi	1	4	12
	2	4	
	3	4	
İslam Tarihi	1	4	4
Osmanlı Tarihi	1	4	8
	2	4	
T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	3	3	3
Sanat Tarihi	1	4	8
	2	4	
Bilim Tarihi	1	4	4
Türkiye Coğrafyası	1	6	6
Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası	1	4	8
	2	4	
Ülkeler Coğrafyası	1	6	6
Jeoloji	1	4	4
Matematik	3	6	20
	4	6	
	5	8	
Bilgisayar	1	4	8
	2	4	
İleri Matematik	1	6	12
	2	6	
Geometri	1	4	12
	2	4	
	3	4	
Analitik Geometri	1	2	4

	2	2	
Astronomi ve Uzay Bilimleri	1	6	6
İleri Fen (Fizik- Kimya- Biyoloji)	1	6	12
	2	6	16
Biyoloji	1	4	
	2	6	
	3	6	
Bilim ve Teknoloji	1	2	2
Fizik	1	6	18
	2	6	
	3	6	
Kimya	1	4	16
	2	6	
	3	6	
Yabancı Dil	3	6	20
	4	6	
	5	8	
Takviyeli Yabancı Dil	1	2	18
	2	2	
	3	4	
	4	4	
	5	6	
İkinci Yabancı Dil	1	4	28
	2	4	
	3	6	
	4	6	
	5	8	
Beden Eğitimi	3	4	8
	4	4	
Spor	1	4	16
	2	4	
	3	4	
	4	4	
Resim	1	4	20
	2	4	
	3	4	
	4	4	
	5	4	
Müzik	1	4	20
	2	4	
	3	4	
	4	4	
	5	4	
Turizm	1	4	8

	2	4	
Daktilografi	1	4	8
	2	4	
Ekonomi	1	4	4
İşletme	1	4	4
Sağlık Bilgisi	1	4	8
	2	4	
Çevre ve İnsan	1	4	4
Halk Bilim	1	4	4
Hukuk Bilgisi	1	4	4
Trafik Bilgisi	1	2	4
	2	2	
Kütüphanecilik	1	2	4
	2	2	
Araştırma Teknikleri	1	2	4
	2	2	
İstatistik	1	4	4
İnsan İlişkileri	1	2	2
Hızlı Okuma Teknikleri	1	2	2
Türk Lehçeleri	1	3	9
	2	3	
	3	3	

2676 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan haftalık ders çizelgesinde müzik dersi Beden Eğitimi/ Görsel Sanatlar/ Müzik Dersi olarak ortak dersler listesine eklenmiştir. Açıklama kısmında 'Beden Eğitimi/ Görsel Sanatlar/ Müzik' derslerinden sadece birini seçebileceği ve istenirse müzik dersinde dinî mûsikî programının uygulanabileceği belirtilmiştir ("MEB Tebliğler Dergisi", 2014).

1985 yılında başlatılan ve yaklaşık 28 yıl boyunca geçerli olan dinî mûsikî öğretim programı, 2014 yılında, Millî Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmış ve 07.05.2014 tarihli, 37 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararı ile onaylanarak, 2682 sayılı Temmuz 2014 Tebliğler Dergisi'nde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Sevinç, 2017a).

Tablo 8. İmam Hatip Liselerinde ve Anadolu İmam Hatip Liselerinde 2014-2015 Öğretim Yılından İtibaren Uygulanacak Haftalık Ders Çizelgesi

İMAM HATİP LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ		9.	10.	11.	12.
DERSLER		Sınıf	Sınıf	Sınıf	Sınıf
ORTAK DERSLER	Dil ve Anlatım	2	2	2	2
	Türk Edebiyatı	3	3	3	3
	Tarih	2	2	-	-
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2	-
	Coğrafya	2	2	-	-
	Matematik	6	6	-	-
	Fizik	2	2	-	-
	Kimya	2	2	-	-
	Biyoloji	3	3	-	-
	Sağlık Bilgisi	1	-	-	-
	Felsefe	-	-	2	-
	Yabancı Dil	2	2	2	2
	Beden Eğitimi/ Görsel Sanatlar/ Müzik	1	1	1	1
	Trafik ve İlk Yardım		-	-	1
TOPLAM	26	25	12	9	
MESLEK DERSLERİ	Kur'an-ı Kerim	6	4	4	4
	Mesleki Arapça	5	4	4	3
	Temel Dinî Bilgiler	2	-	-	-
	Siyer		2	-	-
	Fıkıh		2		-
	Tefsir		-	2	
	Karşılaştırmalı Dinler Tarihi		-	-	2
	Hadis		2	-	
	Akaid ve Kelam		-	2	1
	Hitabet ve Mesleki Uygulama		-	-	2
	İslam Kültür ve Medeniyeti		-	-	2
TOPLAM	13	14	12	14	
SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI	-	-	16	17	
REHBERLİK ve YÖNLENDİRME	1	1	-	-	
TOPLAM DERS SAATİ	40	40	40	40	

2023 yılında, 2789 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan imam hatip liseleri haftalık ders saatleri incelendiğinde, Anadolu İHL seçmeli derslerden olan Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar ve Müzik derslerinden yalnızca birini seçme hakkına sahiptirler. Müzik dersini seçtikleri takdirde isterlerse Dinî Mûsikî programları uygulanabilir. Sanat ve Spor

Programı/Projesi uygulayan Anadolu İHL seçmeli dersler arasından Seçmeli Müzik ya da Müzik ve Mûsikî dersini seçebilecekleri görülmektedir (“MEB Tebliğler Dergisi”, 2023).

2.2. Konuyla İlgili Literatür Çalışmaları

“İmam-hatip lisesi öğrencilerinin dinî mûsikî dersine yönelik tutumları” (Apaydın, 2018), dinî mûsikî dersi ile ilgili yaptığı çalışmada imam hatip liselerinde okutulan dinî mûsikî dersini nicelik ve nitelik bakımından incelemiştir. Çalışmasında Dinî Mûsikî dersinin imam hatip liselerindeki durumunun tespit ederek, öğrencilere “Mûsikî Dersine İlişkin Tutum” ölçeği, öğretmenlere anket uygulaması yapmış ve derste kullanılan kitabı ayrıntılı şekilde incelemiştir. İmam hatip lisesi öğrencilerinin ilgi, istek ve beklentileri doğrultusunda dinî mûsikî derslerinin haftada en az iki saat zorunlu dersler arasında olması gerektiği ve ders kitabının yeniden düzenlenmesi, dersle ilgili materyallerin tüm imam hatip liselerinde belli standartlarda karşılanması gerektiği sonucuna varmıştır.

(Kapan, 2011), “Anadolu imam hatip liselerindeki müzik eğitiminin öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada, imam hatip liselerindeki müzik eğitimi öğrenci görüşleri açısından değerlendirmiştir. Müzik dersinin imam hatip liselerinde mesleki dersler sınıfına konması gerektiğini vurgulamıştır. Aynı zamanda bu okullarda görev yapacak müzik öğretmenlerinin, dinî mûsikî bilgisi yeterli öğretmenlerden seçilmesi gerektiğini savunmaktadır. Asıl görevi din adamı yetiştirmek olan bu okulların, dinî formları icra ederken seslerini en etkili şekilde kullanan, bu formlar hakkında bilgi sahibi ve müziğe önem veren öğrenciler yetiştirmesi gerektiği söylemektedir.

“İmam hatip ortaokullarındaki öğrencilerin müzik dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi” (Akarsu, 2019), imam hatip ortaokullarındaki öğrencilerin müzik dersine ilişkin görüşlerini incelediği makalesinde çalışmasına katılan öğrencilerin müziği faydalı, eğlenceli, zarar verici hiçbir yönü olmayan bir ders olarak gördükleri sonucuna varmıştır. Ayrıca ilerdeki iş hayatlarında müziğin gerekli olduğuna inandıkları da tespit etmiştir. İmam hatip ortaokullarından mezun olan öğrenciler, okullarına paralel olarak devam eden bir eğitim hayatı sürdürdükleri takdirde, ilerdeki meslek hayatlarında çoğunlukla dinî faaliyet gösteren işler yapacaklardır. Ses eğitimi ve müzik eğitimi çalışmalarının, öğrencilerin okullarına paralel olarak eğitim hayatlarına devam ettikleri takdirde bu sahada kendilerine destek sağlayacağı sonucuna varmıştır.

“İmam hatip lisesi öğrencilerinin müziğe bakış açılarının incelenmesi (Batman ili örneği)” (Çetin, 2019), imam hatip lisesi öğrencilerinin müziğe bakış açılarını incelediği çalışmada müzik dersinin imam hatip lisesinde okuyan öğrenciler için önemli olduğu, müzik

dersinin meslek dersleri arasında yer alması gerektiği, ders sayısının arttırılıp, dinî müziğe ait daha çok bilgi verilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu kısımda, araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemleri içerisinde bulunan tarama modelinin anlık tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, konuyla ilgili temel kavramların, teorilerin ve bulguların belirlenmesine yardımcı olur ve daha ileri araştırmalar için bir temel oluşturur.

Araştırma kapsamında imam hatip liselerindeki müzik eğitiminin temel sorunlarını saptamanın amaçlanması seçilen yöntemi kabul edilebilir kılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini, Konya İli Selçuklu İlçesinde bulunan, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı 16 tane İmam Hatip Lisesi oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise Şemsi Tebriki Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Mümine Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde 2023-2024 yılında eğitim gören 10 ve 11. sınıf öğrencilerinden 255 öğrenci, bu sınıflarda bulunan öğrencilerin velilerinden 87 veli, 14 müzik öğretmeni ve 10 yönetici oluşturmaktadır.

Araştırma grubunda yer alan öğrencilerin, velilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin sahip olduğu demografik özelliklere yönelik bilgiler Tablo 9, Tablo 10, Tablo 11 ve Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 9. Araştırma Grubunda Yer Alan Velilerin Demografik Özelliklerine Ait Örnekler

Demografik Değişken	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	75	86,20%
	Erkek	12	13,80%
Yaş Grupları	31- 40	37	42,50%
	41- 50	44	50,60%
	51- 60	6	6,90%
Öğrenim Durumu	Okur- yazar	1	1,10%
	İlkokul	45	51,70%
	Ortaokul	18	20,70%
	Lise	14	16,10%
	Üniversite	6	6,90%
	Lisansüstü	3	3,40%
Meslek	Ev hanımı	66	75,90%
	İşçi	6	6,90%
	Öğretmen	3	3,40%
	Memur	1	1,10%
	Özel Güvenlik	2	2,30%
	Bankacı	1	1,10%
	Manav	1	1,10%
	Psikolojik Danışman	1	1,10%
	Operatör	1	1,10%
	Meteoroloji Mühendisi	1	1,10%
	Muhasebeci	1	1,10%
	Satış Müdürü	1	1,10%
	Pazarlamacı	1	1,10%
	Hizmetli	1	1,10%
Ailenin Aylık Toplam Geliri	Asgari ücret	32	36,80%
	8501-10000 TL	10	11,50%
	10001- 15000 TL	10	11,50%
	15001-20000 TL	12	13,80%
	20001- 30000 TL	16	18,40%
30001 ve üstü	7	8,00%	

Araştırmaya katılan 87 velinin %13,80'i erkek, %86,20'si kadındır. Katılan velilerin %42,50'si 31-40 yaş, %50,60'ı 41-50 ve %6,90'ı 51-60 yaş grubundadır. Katılan velilerin %1,10'u okur-yazar, %51,70'i ilkokul, %2,70'i ortaokul, %16,10'u lise, %6,90'ı üniversite, %3,40'ü lisansüstü düzeyde öğrenim görmüştür.

Katılan velilerin %75,90'ı ev hanımı, %6,90'ı işçi, %3,40'ı öğretmen, %1,10'u memur, %2,30'u özel güvenlik, %1,10'u bankacı, %1,10'u manav, %1,10'u psikolojik danışman, %1,10'u operatör, %1,10'u meteoroloji mühendisi, %1,10'u muhasebeci, %1,10'u satış müdürü, %1,10'u pazarlamacı ve %1,10'u hizmetlidir.

Katılan velilerin %36,80'inin aylık geliri asgari ücret, %11,50'sinin 8501-10000 TL, %11,50'sinin 10001- 15000 TL, %13,80'inin 15001-20000 TL, %18,40'ının 20001- 30000 TL, %8'inin 30001 ve üstü aralığındadır.

Tablo 10. Araştırma Grubunda Yer Alan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Ait Örnekler

Demografik Değişken	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	10	71,40%
	Erkek	4	28,60%
Öğrenim Durumu	Eğitim Fakültesi	11	78,60%
	Güzel Sanatlar Fakültesi	2	14,30%
	Konservatuvar	1	7,10%
Yaş Grupları	21- 30	1	7,10%
	31- 40	8	57,10%
	41- 50	5	35,70%

Araştırmaya katılan 14 öğretmenin %71,40'ı kadın, %28,60'ı erkektir. Katılan öğretmenlerin %78,60'ı Eğitim Fakültesi, %14,30'u Güzel Sanatlar Fakültesi, %7,10'u konservatuvar mezunudur. Katılan öğretmenlerin %7,10'u 21-30, %57,10'u 31-40, %35,70'i 41-50 yaş aralığındadır.

Tablo 11. Araştırma Grubunda Yer Alan Yöneticilerin Demografik Özelliklerine Ait Örnekler

Demografik Değişken	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	3	30,00%
	Erkek	7	70,00%
Mezun Olduğu Fakülte	Eğitim Fakültesi	2	20,00%
	Fen Edebiyat Fakültesi	3	30,00%
	İlahiyat Fakültesi	5	50,00%
Yaş Grupları	31- 40	2	20,00%
	41- 50	6	60,00%
	51- 60	2	20,00%

Ankete katılan 10 yöneticinin %30'u kadın, %70'i erkektir. Katılan yöneticilerin %20'si Eğitim Fakültesi, %30'u Fen Edebiyat Fakültesi %50'si İlahiyat Fakültesi mezunudur. Katılan yöneticilerin %20'si 31-40, %60'ı 41-50, %20'si 51-60 yaş aralığındadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, uzman görüşleri alınarak hazırlanan anket yoluyla toplanmıştır. Verileri toplama aşamasında konuyla alakalı ulusal ve ulusal olmayan çalışmalar taranmış, ilgili araştırmalar literatürde yer almıştır. Gerekli ön çalışma yapıldıktan sonra uygulanan anket sonucunda çalışmanın verileri elde edilmiştir. Literatür taraması sonucu araştırmadaki alt problemler göz önünde bulunarak uzman görüşleriyle anket hazırlanmıştır. Anketteki verilerin geçerliliğini sağlamak adına uzman görüşleri doğrultusunda anketin son hali verilmiştir. Ankette öğrencilerin, velilerin, yöneticilerin ve öğretmenlerin müzik dersi hakkında görüşlerine dair sorular hazırlanmıştır. Anket 2 bölüm ve 9 sorudan oluşmaktadır. Anketteki ilk sorular katılımcıların demografik bilgilerine dair sorular içermektedir. İkinci bölüm ise katılımcıların okullarındaki müzik dersine ait görüşlerini aramaya yöneliktir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri analizi bölümünde nicel veri analizinden yararlanılmıştır. Anketler katılımcılara gönderilmeden önce alanında uzman kişilere inceletilerek gerekli düzenlemeler ve eklemeler yapıldıktan sonra tavsiyeler alınarak uygulanmıştır. Sonrasında katılımcılara görüşleri alınmak için yollanmıştır. Bu anket katılımcıların demografik bilgileri (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek vb.) ve müzik dersine ait tutumlarını içeren sorular barındırmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada uzman görüşleri alınarak hazırlanan anketler ile veriler toplanmıştır. İmam hatip lisesinin temel sorunlarını tespit etmek ve incelemek adına, katılımcılara likert tipi anket uygulanmıştır. Ankette beş seçenek bulunmaktadır. Bunlar; 1- Kesinlikle Katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılıyorum, 5- Kesinlikle Katılıyorum. 5'li likert ölçeğinde bulunan dört aralık ($5-1=4$) için aralık katsayıları ($4/5$) 0,80 dir. 1- 1,79 arası değerler kesinlikle katılmıyorum, 1,80- 2,59 arası değerler katılmıyorum, 2,60- 3,39 arası değerler kararsızım, 3,40- 4,19 arası değerler katılıyorum, 4,20- 5,0 arası değerler kesinlikle katılıyorum olarak belirlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde SPSS programı kullanılmıştır.

Analizi yapılan veriler, bulgular bölümünde detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında anket verileri analizi sonucunda elde edilen bulgular tablo haline getirilmekte ve yorumlar ile birlikte sunulmaktadır.

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

1.Alt Problem: İmam hatip liselerindeki öğrencilerin müzik dersi ile ilgili görüşleri nelerdir?

Tablo 12. İmam Hatip Liselerindeki Öğrencilerin Müzik Dersi ile İlgili Görüşleri ile Alakalı Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1-Müzik dersi bana olumlu davranışlar katar.	1,11	3,38	Kararsızım
2-Müzik dersi dinî inançlarıma uygun değildir.	1,00	1,86	Katılmıyorum
3-Bir müzik aleti çalmak isterim.	1,26	3,84	Katılıyorum
4-Okulda öğretilen diğer dersler müzik dersinden daha önemlidir.	1,30	3,30	Kararsızım

İmam hatip liselerindeki öğrencilerin müzik dersi ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde ‘Bir müzik aleti çalmak isterim.’ ifadesine katılmakta, ‘Müzik dersi dinî inançlarıma uygun değildir.’ ifadesine katılmamakta, ‘Müzik dersi bana olumlu davranışlar katar.’ ve ‘Okulda öğretilen diğer dersler müzik dersinden daha önemlidir.’ ifadelerinde de kararsızdırlar.

Araştırmaya katılan öğrencilerin müzik dersi ile ilgili görüşlerinde, ankette bulunan ifadelerine verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 12’de verilmiştir.

4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

2.Alt Problem: İmam hatip liselerindeki öğrenciler, okullarında verilen müzik ders saatlerini yeterli buluyorlar mı?

Tablo 13. İmam Hatip Lisesindeki Öğrencilerin Okullarında Verilen Müzik Ders Saatlerinin Yeterliliğiyle İlgili Ankette Bulunan İfadelerine Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1-Okulumuzdaki müzik ders saatleri yeterlidir.	1,36	2,70	Kararsızım
2-Okulda daha çok müzik etkinliği olsun isterim.	1,29	3,34	Kararsızım

İmam hatip lisesindeki öğrencilerin okullarında verilen müzik ders saatlerinin yeterliliğiyle ilgili değerlendirmelerinde ‘Okulumuzdaki müzik ders saatleri yeterlidir.’ ve ‘Okulda daha çok müzik etkinliği olsun isterim.’ ifadelerinde kararsızdırlar.

Araştırmaya katılan öğrencilerin müzik ders saatlerinin yeterliliğiyle ilgili, ankette bulunan ifadelere verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 13’te verilmiştir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

3.Alt Problem: İmam hatip lisesi öğrencilerinin, müzik dersinin meslek derslerinin başarısına olan etkisi konusundaki görüşleri nelerdir?

Tablo 14. İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin, Müzik Dersinin Meslek Derslerinin Başarısına Olan Etkisiyle İlgili Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1-Müzik dersi diğer derslerdeki (Kur'an-ı Kerim, Hitabet ve Mesleki Uygulama) başarıyı artırır.	1,16	2,61	Kararsızım
2-Müzik dersinde dinî müzik türlerinin de öğretilmesini isterim.	1,21	3,11	Kararsızım

İmam hatip lisesindeki öğrencilerin, müzik dersinin meslek derslerinin başarısına olan etkisiyle ilgili değerlendirmelerinde ‘Müzik dersi diğer derslerdeki (Kur'an-ı Kerim, Hitabet ve Mesleki Uygulama) başarıyı artırır.’ ve ‘Müzik dersinde dinî müzik türlerinin de öğretilmesini isterim.’ ifadelerinde kararsızdılar.

Araştırmaya katılan öğrencilerin müzik dersinin meslek derslerinin başarısına olan etkisiyle ilgili, ankette bulunan ifadelere verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 14’te verilmiştir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

4.Alt Problem: İmam hatip liselerindeki öğrenciler, müzik dersini mesleki yeterlilikleri için gerekli görüyorlar mı?

Tablo 15. İmam Hatip Liselerindeki Öğrencilerin Müzik Dersini, Mesleki Yeterlilikleri İçin Gerekli Görüp Görmedikleri İlgili Ankette Bulunan İfadeye Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1-İmam hatip lisesi öğrencisinin mezun olduktan sonra yapacağı iş için müzik bilgisi gereklidir.	1,17	2,60	Kararsızım

İmam hatip liselerindeki öğrencilerin müzik dersini, mesleki yeterlilikleri için gerekli görüp görmedikleriyle ilgili değerlendirmelerinde ‘İmam hatip lisesi öğrencisinin mezun olduktan sonra yapacağı iş için müzik bilgisi gereklidir.’ ifadesinde kararsızdılar.

Araştırmaya katılan öğrencilerin müzik dersini, mesleki yeterlilikleri için gerekli görüp görmedikleriyle ilgili, ankette bulunan ifadelere verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 15’te verilmiştir.

4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

5.Alt Problem: İmam hatip liselerindeki öğrenci velilerinin müzik dersi ile ilgili görüşleri nelerdir?

Tablo 16. İmam Hatip Lisesi Öğrenci Velilerinin Müzik Dersi ile İlgili Görüşleri ile Alakalı Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1-Çocuğumun bir müzik aleti çalmasını doğru buluyorum.	1,00	3,89	Katılıyorum
2-Müzik dersi çocuğumu internet ve sanal alemden uzak tutmak için gereklidir.	1,17	3,48	Katılıyorum
3-Müzik dersi çocuğuma olumlu davranışlar kazandırır.	1,05	3,46	Katılıyorum
4-Müzik dersini dinî inançlarıma uygun görmüyorum.	1,03	2,10	Katılmıyorum

İmam hatip lisesi öğrenci velilerinin müzik dersi ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde ‘Çocuğumun bir müzik aleti çalmasını doğru buluyorum.’, ‘Müzik dersi çocuğumu internet ve sanal alemden uzak tutmak için gereklidir.’ ve ‘Müzik dersi çocuğuma olumlu davranışlar kazandırır.’ ifadelerine katılmakta, ‘Müzik dersini dinî inançlarıma uygun görmüyorum’ ifadesine katılmamaktadırlar.

Araştırmaya katılan velilerin müzik dersi ile ilgili görüşlerinde, ankette bulunan ifadelere verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 17. İmam Hatip Lisesi Öğrenci Velilerinin Ailede Müzikle İlgilenen Olup Olmadığıyla İlgili Ankette Bulunan Soruya Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

Ailede herhangi biri müzikle ilgileniyor mu?	Gruplar	N	%
	Evet	9	10,3%
	Hayır	78	89,7%

İmam hatip lisesi öğrenci velilerinin müzik dersine olan bakış açılarıyla ilgili değerlendirmelerinde ‘Ailede herhangi biri müzikle ilgileniyor mu?’ ifadesine %10,3’ü ‘Evet’, %89,7’si de ‘Hayır’ cevabını vermişlerdir.

Araştırmaya katılan velilerin müzik dersi ile ilgili görüşlerinde, ankette bulunan ifadelere verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 17’de verilmiştir.

4.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular

6.Alt Problem: İmam hatip lisesi öğrenci velileri, imam hatip lisesindeki müzik ders saatlerini yeterli buluyor mu?

Tablo 18. İmam Hatip Lisesindeki Öğrenci Velilerinin Okullarda Verilen Müzik Ders Saatlerinin Yeterliliğiyle İlgili Ankette Bulunan İfadeye Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1-Okulda aldığı diğer dersler müzik dersinden daha önemlidir.	1,24	3,64	Katılıyorum

İmam hatip lisesindeki öğrenci velilerinin okullarda verilen müzik ders saatlerinin yeterliliğiyle ilgili değerlendirmelerinde ‘Okulda aldığı diğer dersler müzik dersinden daha önemlidir.’ ifadesine katılmaktadırlar.

Araştırmaya katılan velilerin müzik ders saatlerinin yeterliliğiyle ilgili, ankette bulunan ifadelere verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 18’de verilmiştir.

4.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

7.Alt Problem: İmam hatip lisesi öğrenci velileri, imam hatip lisesindeki müzik dersini çocuğunun mesleki yeterlilikleri için gerekli görüyor mu?

Tablo 19. İmam Hatip Liselerindeki Öğrenci Velilerinin Müzik Dersini, Mesleki Yeterlilikleri İçin Gerekli Görüp Görmedikleriyle İlgili Ankette Bulunan İfadeye Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1- Müzik dersi çocuğum mezun olduktan sonra yapacağı meslekle alakalıdır.	1,08	2,39	Kararsızım

İmam hatip liselerindeki öğrenci velilerinin, müzik dersini, çocuklarının mesleki yeterlilikleri için gerekli görüp görmedikleriyle ilgili değerlendirmelerinde ‘Müzik dersi çocuğum mezun olduktan sonra yapacağı meslekle alakalıdır.’ ifadesinde kararsızdırlar.

Araştırmaya katılan velilerin müzik dersini, çocuklarının mesleki yeterlilikleri için gerekli görüp görmedikleriyle ilgili, ankette bulunan ifadelere verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 19’da verilmiştir.

4.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

8.Alt Problem: İmam hatip lisesindeki öğrenci velilerinin, müzik dersinin, meslek derslerinin başarısına olan etkisi hakkındaki görüşleri nelerdir?

Tablo 20. İmam Hatip Lisesi Öğrenci Velilerinin, Müzik Dersinin Meslek Derslerinin Başarısına Olan Etkisiyle İlgili Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1-Müzik dersi çocuğumun eğitim hayatı için oldukça önemli bir derstir.	1,16	3,01	Kararsızım
2-Müzik dersi çocuğumun diğer derslerdeki (Kur'an-ı Kerim, Hitabet ve Mesleki Uygulama) başarısını artırır.	1,07	2,88	Kararsızım

3-Müzik dersinde dinî müzik türlerinin öğretilmesini isterim.	1,98	3,73	Katılıyorum
---	------	------	-------------

İmam hatip lisesi öğrenci velilerinin müzik dersini, çocuklarının mesleki yeterlilikleri için gerekli görüp görmedikleriyle ilgili değerlendirmelerinde ‘Müzik dersinde dinî müzik türlerinin öğretilmesini isterim.’ ifadesine katılmakta, ‘Müzik dersi çocuğumun eğitim hayatı için oldukça önemli bir derstir.’ ve ‘Müzik dersi çocuğumun diğer derslerdeki (Kur'an-ı Kerim, Hitabet ve Mesleki Uygulama) başarısını artırır.’ ifadelerinde de kararsızdırlar.

Araştırmaya katılan velilerin müzik dersini, çocuklarının mesleki yeterlilikleri için gerekli görüp görmedikleriyle ilgili, ankette bulunan ifadelerle verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 20’de verilmiştir.

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular

9. Alt Problem: İmam hatip liselerinde görev yapan yöneticilerin müzik dersi ile ilgili görüşleri nelerdir?

Tablo 21. İmam Hatip Liselerinde Görev Yapan Yöneticilerin Müzik Dersi ile İlgili Görüşleri ile Alakalı Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1-Okulumuzda yapılacak olan müzik dersi etkinliklerini desteklerim.	1,74	3,90	Katılıyorum
2-Okulda verilen diğer dersler müzik dersinden daha önemlidir.	1,10	3,10	Kararsızım
3-Müzik dersi öğrencilere olumlu davranışlar kazandırır.	1,74	3,90	Katılıyorum
4-Müzik dersi dinî inançlarımıza uygun değildir.	1,07	2,40	Katılmıyorum

İmam hatip lisesinde görev yapan yöneticilerin müzik dersi ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde ‘Okulumuzda yapılacak olan müzik dersi etkinliklerini desteklerim’ ve ‘Müzik dersi öğrencilere olumlu davranışlar kazandırır’ ifadelerine katılmaktadırlar. ‘Okulda verilen diğer dersler müzik dersinden daha önemlidir.’ ifadesinde kararsız ve ‘Müzik dersi dinî inançlarımıza uygun değildir.’ ifadesine de katılmamaktadırlar.

Araştırmaya katılan yöneticilerin müzik dersi ile ilgili görüşlerinde, ankette bulunan ifadelerle verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 21’de verilmiştir.

4.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular

10. Alt Problem: İmam hatip liselerinde görev yapan yöneticiler müzik ders saatlerini yeterli buluyor mu?

Tablo 22. İmam Hatip Lisesinde Görev Yapan Yöneticilerin Müzik Ders Saatlerini Yeterli Bulup Bulmamalarıyla İlgili Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1-Müfredattaki müzik ders saati yeterlidir.	1,84	3,60	Katılıyorum
2-Okulda bir müzik sınıfının olması dersin işlenişini olumlu yönde etkiler.	1,47	4,00	Katılıyorum
3-Okulumuzda müzik dersi materyali yeteri kadar mevcuttur.	1,74	2,10	Katılmıyorum

İmam hatip lisesinde görev yapan yöneticilerin müzik ders saatlerini yeterli bulup bulmamalarıyla ilgili ‘Müfredattaki müzik ders saati yeterlidir.’ ve ‘Okulda bir müzik sınıfının olması dersin işlenişini olumlu yönde etkiler.’ ifadelerine katılmakta, ‘Okulumuzda müzik dersi materyali yeteri kadar mevcuttur.’ ifadesine katılmamaktadırlar.

Araştırmaya katılan yöneticilerin müzik ders saatlerini yeterli bulup bulmamalarıyla ilgili ankette bulunan ifadelere verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 22’de verilmiştir.

4.11. On Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

11.Alt Problem: İmam hatip liselerindeki yöneticiler, imam hatip lisesinde müzik dersini öğrencinin mesleki yeterlilikleri için gerekli görüyor mu?

Tablo 23. İmam Hatip Lisesinde Görev Yapan Yöneticilerin, İmam Hatip Lisesindeki Müzik Dersinin Öğrencilerin Mesleki Yeterlilikleri İçin Gerekli Görüp Görmedikleriyle Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1-İmam hatip lisesi öğrencileri için müzik dersi gereklidir.	1,84	3,60	Katılıyorum
2-Müzik dersi diğer derslerin (Kur'an-ı Kerim, Hitabet ve Mesleki Uygulama) başarısını etkiler.	1,94	3,00	Kararsızım

İmam hatip lisesinde görev yapan yöneticilerin, imam hatip lisesindeki müzik dersinin öğrencilerin mesleki yeterlilikleri için gerekli görüp görmedikleriyle ilgili ankette yer alan ‘İmam hatip lisesi öğrencileri için müzik dersi gereklidir.’ ifadesine katılmakta, ‘Müzik dersi diğer derslerin (Kur'an-ı Kerim, Hitabet ve Mesleki Uygulama) başarısını etkiler.’ ifadesinde kararsızdırlar.

Araştırmaya katılan yöneticilerin imam hatip lisesindeki müzik dersinin öğrencilerin mesleki yeterlilikleri için gerekli görüp görmedikleriyle ilgili ankette bulunan ifadelere verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 23’te verilmiştir.

4.12. On İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

12. Alt Problem: İmam hatip liselerinde görev yapan müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar hakkında görüşleri nelerdir?

Tablo 24. İmam Hatip Liselerinde Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Görüşleriyle İlgili Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1-Öğrencilerin müzik dersine karşı ilgisi yeterlidir.	1,22	2,5	Katılmıyorum
2-Öğrencilerin müzik dersine karşı hazır bulunuşluk düzeyleri yeterlidir.	1,99	1,92	Katılmıyorum
3-Çalıştığım okuldaki yöneticiler müzik dersini önemser.	1,92	2,64	Kararsızım
4-Çalıştığım kurumda müzik dersine ait özel bir sınıf var.	1,51	2,00	Katılmıyorum
5-Çalıştığım kurumda müzik dersi için gerekli materyaller mevcuttur.	1,38	1,92	Katılmıyorum
6-Çalıştığım okul/okullara MEB tarafından müzik ders kitabı gönderilmiştir.	1,57	1,78	Kesinlikle Katılmıyorum

İmam hatip liselerinde çalışan müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları problemler hakkında görüşleriyle ilgili ankette yer alan ‘Öğrencilerin müzik dersine karşı ilgisi yeterlidir.’, ‘Öğrencilerin müzik dersine karşı hazır bulunuşluk düzeyleri yeterlidir.’, ‘Çalıştığım kurumda müzik dersine ait özel bir sınıf var.’ ve ‘Çalıştığım kurumda müzik dersi için gerekli materyaller mevcuttur.’ ifadelerine katılmamaktadırlar. ‘Çalıştığım okuldaki yöneticiler müzik dersini önemser.’ ifadesinde kararsız, ‘Çalıştığım okul/okullara MEB tarafından müzik ders kitabı gönderilmiştir.’ ifadesine de kesinlikle katılmamaktadırlar.

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar hakkında görüşleriyle ilgili ankette bulunan ifadelere verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 24’te verilmiştir.

4.13. On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

13. Alt Problem: İmam hatip liselerinde kullanılan müzik ders kitabı öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine uygun mudur?

Tablo 25. İmam Hatip Liselerinde Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin İmam Hatip Liselerinde Kullanılan Müzik Ders Kitabının Öğrencilerin Hazır Bulunuşluk Seviyelerine Uygun Olup Olmadığıyla İlgili Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1-Ders verdiğim kademedeki müzik dersi kitabı işlevseldir.	1,02	2,14	Katılmıyorum
2-Müzik ders kitabını derslerde kullanırım.	1,37	2,78	Kararsızım
3-Müzik ders kitabının içeriği öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyesine uygundur.	1,82	1,92	Katılmıyorum

İmam hatip liselerinde çalışan müzik öğretmenlerinin, imam hatip liselerinde kullanılan müzik ders kitabının öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine uygun olup olmadığıyla ilgili ankette yer alan ‘Ders verdiğim kademedeki müzik dersi kitabı işlevseldir.’ ve ‘Müzik ders kitabının içeriği öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyesine uygundur.’ ifadelerine katılmamakta ‘Müzik ders kitabını derslerde kullanırım.’ ifadesinde kararsızdırlar.

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin imam hatip liselerinde kullanılan müzik ders kitabının öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine uygun olup olmadığıyla ilgili ankette bulunan ifadelere verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 25’te verilmiştir.

4.14. On Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

14. Alt Problem: İmam hatip liselerinde görev yapan müzik öğretmenleri müzik ders saatlerini yeterli buluyor mu?

Tablo 26. İmam Hatip Liselerinde Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Müzik Ders Saatlerini Yeterli Bulup Bulmadıklarıyla İlgili Ankette Bulunan İfadelere Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmesi

İfadeler	Standart Sapma	Ortalama	Değerlendirme
1-Müzik dersinin süresi yeterlidir.	1,21	2,35	Katılmıyorum

İmam hatip liselerinde görev yapan müzik öğretmenlerinin müzik ders saatlerini yeterli bulup bulmadıklarıyla ilgili ankette yer alan ‘Müzik dersinin süresi yeterlidir.’ ifadesine katılmamaktadırlar.

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin müzik ders saatlerini yeterli bulup bulmadıklarıyla ilgili ankette bulunan ifadelere verdikleri yanıtların değerlendirmeleri Tablo 26’da verilmiştir.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Ankete katılan öğrenciler, okullarında verilen müzik ders saatlerinin süresinin yeterli veya az olması konusunda kararsızdırlar. Müzik dersinin meslek derslerinin başarısını artıracığı konusunda kararsız olmaları meslek derslerinden olan Kur'an-ı Kerim ve Hitabet derslerinde kullanılan makamların müzik dersi ile bağlantılı olduğunu bilmemelerinden kaynaklı olabilir. Müfredatlarında dinî mûsikî dersinin seçmeli olması ve çoğu okulda dinî mûsikî dersi hatta müzik dersi bulunmadığından öğrencilerin Türk müziği makamlarıyla ilgili bilgisi eksik kalmaktadır.

Öğrenciler mezun olduktan sonra mesleki hayatlarında müzik bilgisinin gerekli olup olmama konusunda kararsızdırlar. Bu durum seçmeyi düşündükleri mesleğin, dinî meslekler sınıfında yer almıyor olmasından kaynaklı olabilir.

Öğrenciler bir müzik aleti çalmak istemektedirler. Fakat müzik dersinin kendilerine olumlu davranışlar katacağı konusunda kararsızdır.

Ankete katılan velilerin büyük bir çoğunluğu ev hanımıdır. Aynı zamanda bu velilerin eğitim durumları göz önüne alındığında %51 'den fazlasının ilkokul mezunu ve okuryazar olduğu görülmektedir. İmam hatip lisesi öğrencilerinin ailelerinde müzikle ilgilenenlerin yüzdesi oldukça azdır. Bu hem ailelerin sosyoekonomik hem de eğitim seviyesinin düşük olması ile bağlantılı olabilmektedir.

Velilerin müzik dersiyle ilgili görüşleri incelendiğinde çocuklarının enstrüman çalmasında herhangi bir sakınca görmediği; müzik dersinin onları internet ve sanal alemden uzak tutacağını düşünmektedirler.

Anket sonuçlarından müzik dersinin velilerin dinî inançlarına ters düşmediği görülmektedir. Veliler okuldaki diğer derslerin (Matematik, Fizik, Türk Dili ve Edebiyatı vb.) müzik dersinden daha önemli olduğunu düşünmektedirler. Veliler, müzik dersinin öğrencilerin meslek derslerinde ve mesleki kariyerlerinde başarılı olmaları için gerekli bir ders olduğu konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarından, çocuklarının imam hatip lisesinden mezun olduktan sonra yapacağı mesleklerle alakalı olduğu konusunda kararsız kalmaktadırlar. Aynı şekilde, çocuklarının eğitim hayatlarında meslek derslerinin başarısını olumlu yönde

etkileyecek olan müzik dersinin bu etkisi konusunda da kararsızdırlar. Okulda dinî müzik türleri öğretilmesini istedikleri halde bu türlerin meslek derslerine ve mesleki kariyerlerine etkisi konusunda bilgi sahibi değiller.

İmam hatip lisesi yöneticilerinin büyük bir çoğunluğu ilahiyat fakültesi mezunudur. Yöneticiler ilahiyat fakültesi mezunu olmalarına rağmen müzik dersinin meslek derslerine ve mesleki performanslarına sağlayacağı katkı konusunda yeterli bilgiye sahip değiller.

Okullardaki yöneticiler okullarındaki müzik dersi etkinliklerinin daha fazla olmasını istemektedirler. Aynı zamanda da müzik ders saatlerini yeterli görmektedirler. İmam hatip lisesi öğrencileri için müzik dersini gerekli görmekte, fakat meslek derslerinin başarısına olan etkisi konusunda kararsızdırlar. Yöneticilerin verdiği cevaplar okulların müzik sınıfının ve materyallerinin yetersiz olduğunu, bunların olmasının müzik dersinin başarısını olumlu yönde etkileyeceğini göstermektedir.

Ders kitaplarının işlevsizliği, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin yetersizliği ve ders saatlerini süresinin az oluşu, öğrencilerin müzik dersi hakkında yeterince bilgi sahibinin önüne geçmektedir. Müzik dersinin meslek derslerine olan etkisi konusundaki bilgi yetersizlikleri, mezun olduktan sonra yapacakları mesleklerde (Müezzinlik, Kur'an-ı Kerim Öğreticiliği gibi) müzik dersinin gerekliliği konusunda da kararsız kalmalarına sebep olmaktadır.

Öğretmenlerin ankete verdikleri cevaplar doğrultusunda müzik sınıflarının olmaması, yeterli müzik dersi materyallerinin olmaması, ders kitabının MEB tarafından gönderilmemesi, gönderilen kitapların öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uygun ve işlevsel olmaması en temel sorunlardandır. Ders kitabının işlevsel olmayışı ve öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyesine uygun olmaması öğretmenlerin ders kitabını kullanma konusunda kararsız kalmalarına sebep olmaktadır. Ders saatlerinin süresinin yetersizliği dersin verimini düşürmektedir. İmam hatip lisesi müfredatlarının sürekli değişmesi müzik dersini seçmeli ders olması bunun yanında bu dersin bütün imam hatip liselerinde seçilmemesi, imam hatip liselerinde genel olarak müzik dersini değersizleştirmektedir. Özellikle dinî mûsikî dersinin imam hatip liselerinde zorunlu olması gerekirken seçmeli ders olarak sunulması ve ders saatlerinin az oluşu öğrencilerin bu dersin meslek hayatlarına ve meslek derslerine olan olumlu etkisini fark etmesinin önüne geçmektedir.

5.2. Sonuç

İmam hatip lisesi müzik dersi müfredatı imam hatip liselerinin kuruluşundan bu yana sürekli değişmiştir. Bu süreçte müzik ders saati azalmış ve zorunlu ders kapsamında çıkartılarak seçmeli ders olmuştur. Dersin seçmeli oluşu, bu dersin seçimini yöneticilerin inisiyatifine bırakmıştır. Birçok imam hatip lisesinde müzik dersi seçilmemektedir. Yöneticilerin müzik dersinin öğrencilerin meslek derslerine ve mesleki kariyerlerine olan olumlu katkısı konusunda bilgilerinin yetersiz oluşu dersin seçilmemesine sebep olmuştur. Doğal olarak bütün imam hatip liselerinde müzik dersinin seçilmediği sonucuna varılmıştır.

Müzik dersinin seçili olduğu okullarda ders saatlerinin yetersizliği dersin verimliliğini düşürmektedir. Okullarda bir müzik sınıfının olmaması ve yeterli materyallerin bulunmaması dersin kalitesini düşürmektedir.

Öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerinin düşük olması da yine dersin işlenebilirliğine ket vurmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin müzik dersinin meslek derslerine ve mesleki kariyerlerine olan katkısını bilmemeleri derse olan motivasyonlarının artmasını engellemektedir.

Müzik dersi öğrencilerin son sınıfta girecekleri üniversite sınavında sorumlu oldukları derslerden olmadığı için öğrenci ve veliler tarafından önemsiz görülmektedir. Öğrenciler üniversite sınavında sorumlu oldukları kültür derslerine daha çok ağırlık vermektedirler. Bu nedenle öğrenciler müzik dersini gereksiz görmektedirler.

Müzik ders kitaplarının MEB tarafından okullara gönderilmemesi, öğrencilerin müzik ders kitabına ulaşamaması ve ders kitabının işlevsizliğinin yanında ders kitabının öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyesine uygun olmaması öğretmenlerin karşılaştığı sorunlardandır.

Ders kitabının görevini yerine getirememesi ve ders saatlerinin süresi öğrencilerin müzik dersine olan ilgilerini azaltmaktadır. Müzik dersine karşı ilgileri yetersiz olan öğrenciler, müzik dersinin kendisine katacağı olumlu davranışlardan ve başarılarından habersiz kalmaktadır.

Velilerin ve yöneticilerin müzik dersinin öğrencilerin ders başarısı ve mesleki kariyerlerine sağlayacağı katkı konusundaki bilgi yetersizliği, müzik dersini değersizleştirmektedir. Önemsiz ve değersiz görülen müzik dersi, diğer derslerin gerisinde kalmaktadır.

Müzik dersinin seçmeli oluşunun yönetici inisiyatifine bırakılmasından dolayı birçok okulda müzik dersi seçilmemektedir. İmam hatip liseli öğrencileri için çok önemli olan bu dersin seçilmemiş olması ve müzik dersinin önemsememiş olması, imam hatip lisesi mezunu olan imam ve müezzinlerin görevlerinde gereken başarıya ulaşmasına engel olmaktadır. Bu durum güzel ezan okuyamayan ve Kur'an-ı Kerim tilavetini düzgün yapamayan, Türk Müziği makam bilgisi eksik imamlar ve müezzinlerin mesleklerinde yetersiz olmalarına sebep olmaktadır. Din görevlilerinin dinî mûsikî formlarını ve Türk müziği makamlarını bilmeden mesleklerini icra etmeleri yaptıkları mesleğin kalitesini düşürmektedir.

5.3. Öneriler

İmam hatip liselerinde müzik eğitimi en az diğer dersler kadar önemlidir. Müzik dersi zorunlu dersler arasında yer almamakta ve ders saatinin süresi yetersiz kalmaktadır. Haftalık müzik ders saatlerinin artırılması ve müzik dersinin tüm imam hatip liselerinde seçmeli ders sınıfından zorunlu ders sınıfına alınması gerekmektedir. Özellikle dinî mûsikî dersinin imam hatip liselerinde zorunlu olması imam hatip liselerinin misyonuna uygun öğrencilerin yetişmesine olanak sağlayacaktır.

İmam hatip liselerinde müzik eğitiminin kalitesini arttırmak için okulların fiziki koşulları müzik dersine uygun hale getirilmeli, ders saatleri artırılmalı ve müzik dersi için gerekli materyaller temin edilmelidir.

Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin artması için imam hatip ortaokullarında ve diğer ortaokullarda da öncelikli olarak müzik ders saatlerinin artırılması ders başarısının artmasına katkı sağlayabilir. Hazır bulunuşluk düzeyi yeterli olan öğrenciler derse daha ilgili ve istekli olacaklardır. Bu durum öğretmenin motivasyonunu da olumlu yönde etkileyeceğinden, dersler daha verimli geçecektir.

Yine ders verimliliğini düşündüğümüzde, müzik dersi imam hatip liselerindeki mesleki dersler müfredatlarına paralel olarak yeniden tasarlanmalı ve ders kitapları tüm imam hatip liselerine gönderilmelidir.

Müzik, sadece sanatsal bir faaliyet olarak değil, aynı zamanda bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimi destekleyen bir disiplindir. İmam hatip liselerinde müzik derslerine daha fazla vurgu yapılarak, öğrencilerin disiplinler arası becerilerini geliştirebilecekleri ve dinî eğitimlerinin yanında sanatsal yeteneklerini de keşfedebilecekleri bir ortam sunulmalıdır.

Müzik, öğrencilerin zihinsel kapasitesini geliştirerek akademik başarılarını artırabilir ve aynı zamanda duygusal zekâ ve iş birliği becerilerini geliştirebilir. Ayrıca, müzik derslerinde edinilen beceriler, öğrencilerin gelecekteki mesleki yaşamlarında da faydalı olabilir. Bu nedenle, imam hatip lisesi öğrencilerine müziğin önemi ve potansiyeli hakkında bilgi vermek için okullarda düzenli eğitim programları düzenlenmelidir. Bu eğitim programları, velilerin, öğrencilerin ve okul yöneticilerinin müziğin akademik ve mesleki faydalarını anlamalarına ve bu dersin müfredat içindeki yerini daha iyi değerlendirmelerine olanak sağlayabilir. Bu sayede, imam hatip liselerinde müzik derslerine verilen önem artacak ve öğrencilerin potansiyellerini tam olarak ortaya çıkarabilecekleri bir ortam sağlanmış olacaktır.

KAYNAKLAR

- Ak, A. Ş. (2009). *Türk din musikisi cami ve tekke musikisi*. Akçağ Yayınları.
- Akarsu, S. (2019). İmam hatip ortaokullarındaki öğrencilerin müzik dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1334-1346. <https://doi.org/10.17240/AIBUEFD.2019..-447699>
- Akdoğu, O. (1996). *Türk Müziği 'nde türler ve biçimler*. Ege Üniversitesi Basımevi.
- Allesch, C. G. (2013). Musik und religion. *Musik und Religion*, 39-56. https://doi.org/10.1007/978-3-531-19652-7_2
- Andrews, G. W. (1916). Music as an expression of religious feeling. *The Musical Quarterly*, 2(3), 331-338. <http://www.jstor.org/stable/737891>
- Apaydın, Ö. (2018). *İmam-hatip lisesi öğrencilerinin dinî mûsikî dersine yönelik tutumları* [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Argyle, M. (2005). *Psychology and religion: an introduction*. Routledge.
- Ateş, E. (2014). Klâsikten neoklâsiğe mûsikî medeniyetimiz. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(32), 89-106.
- Ayhan, H. (2000). "İmam hatip lisesi": C. c. 22. DİA.
- Beck, G. L. (2019). Sacred music and Hindu religious experience: From ancient roots to the modern classical tradition. *Religions*, 10(85), 2-15. <https://doi.org/10.3390/REL10020085>
- Belzen, J. A. v. (2013). Musik und christlicher Glaube. İçinde *Musik und Religion* (ss. 9-37). Springer VS, Wiesbaden. https://doi.org/10.1007/978-3-531-19652-7_1
- Bıyık, H. K. (2018). *İstanbul'daki cami musikisi uygulamalarının karşılaştırmalı incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bozkurt, E., & Sönmez, H. İ. (2016). İmam hatip ortaokulu öğrencilerinin ergen öznel iyi oluşlarının kişisel ve sosyal özelliklerine göre incelenmesi. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 0(7), 231-248. <https://doi.org/10.18498/AMAUIFD.282875>

- Bubmann, P. (2009). Musik-Religion-Kirche: Studien zur Musik aus theologischer Perspektive. İçinde *Evangelische Verlagsanstalt* (C. 21).
- Campbell, A. B. (1988). Religious Music in the Schools. *Religion & Public Education*, 15(4), 435-440. <https://doi.org/10.1080/10567224.1988.11488084>
- Cilacı, Yrd. Doç. Dr. O. (1990). Günümüzde din inancı ve din eğitimi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3(3). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/neuifd/issue/19717/210743>
- Çetin, M. (2019). İmam hatip lisesi öğrencilerinin müziğe bakış açılarının incelenmesi (Batman ili örneği) [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi]. İçinde *PQDT - Global*. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/imam-hatip-lisesi-ogrencilerinin-muzige/docview/2689289106/se-2?accountid=159111>
- Demmrich, S. (2020). Music as a trigger of religious experience: What role does culture play? *Psychology of Music*, 48(1), 35-49. https://doi.org/10.1177/0305735618779681/ASSET/IMAGES/LARGE/10.1177_0305735618779681-FIG1.JPEG
- Govers, K. (1995). Religious music: Its time and reality. *Contemporary Music Review*, 12(2), 117-123. <https://doi.org/10.1080/07494469500640221>
- Gündüz, T. (1998). Türkiye’de Cumhuriyet dönemi din eğitimi ve öğretimi kronolojisi (1923-1998). *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(1), 543-557.
- Hills, P., & Argyle, M. (1998). Musical and religious experiences and their relationship to happiness. *Personality and Individual Differences*, 25(1), 91-102. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(98\)00004-X](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(98)00004-X)
- İmam hatip lisesi* - *Vikipedi*. (t.y.). Geliş tarihi 07 Mayıs 2024, gönderen https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0mam_hatip_lisesi
- Jorgensen, E. R. (1993). Religious music in education. *Philosophy of Music Education Review*, 1(2), 103-114. <http://www.jstor.org/stable/40327059>
- Kapan, F. E. (2011). Anadolu imam hatip liselerindeki müzik eğitiminin öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi [Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi]. İçinde

Phys.

Rev.

E.

http://ridum.umanizales.edu.co:8080/jspui/bitstream/6789/377/4/Muoz_Zapata_Adriana_Patricia_Articulo_2011.pdf

Karamuk, Z. (1973). *Cumhuriyetin 50. yılında milli eğitimimiz.*

Klein, C. M. (2022). A survey of the use of music by hospice chaplains: a call for collaboration. *Journal of Health Care Chaplaincy*, 28(2), 218-238. <https://doi.org/10.1080/08854726.2020.1861532>

Kurt, H. (2014). Anadolu imam hatip liseleri'nin tarihi gelişim süreci ve öğrencilerinin kelam dersine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Bartın Anadolu İmam Hatip Lisesi örneği) *. *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*, 24, 73-91. <https://doi.org/10.9761/JASSS2276>

Kusic, D. (1997). Türkiye'de müzik ve dinin pozitifliği. *Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju ve folkloristicu*, 34(1), 147-178.

Lewisohn, L. (1997). The sacred music of Islam: Samā' in the persian sufi tradition. *British Journal of Ethnomusicology*, 6, 1-33. <http://www.jstor.org/stable/3060828>

Markoff, I. (1995). Introduction to sufi music and ritual in Turkey. *Middle East Studies Association Bulletin*, 29(2), 157-160. <http://www.jstor.org/stable/23061989>

MEB Tebliğler Dergisi. (1972). *Devlet Kitapları Döner Sermaye Müdürlüğü*, 35(1780), 252.

MEB Tebliğler Dergisi. (1985). *Devlet Kitapları Döner Sermaye Müdürlüğü*, 48(2198), 452.

MEB Tebliğler Dergisi. (1987). *Devlet Kitapları Döner Sermaye Müdürlüğü*, 50(2246), 500.

MEB Tebliğler Dergisi. (1992). *Devlet Kitapları Döner Sermaye Müdürlüğü*, 55(2368), 691-697.

MEB Tebliğler Dergisi. (2014). *Devlet Kitapları Döner Sermaye Müdürlüğü*, 77(2676-EK 2), 178-181.

MEB Tebliğler Dergisi. (2023). *Devlet Kitapları Döner Sermaye Müdürlüğü*, 86(2789-EK 2), 1377-1388.

- Miller, M. M., & Strongman, K. T. (2002). The emotional effects of music on religious experience: A study of the pentecostal-charismatic style of music and worship. *Psychology of Music*, 30(1), 8-27. <https://doi.org/10.1177/0305735602301004>
- Milli Eğitim Temel Kanunu, Pub. L. No. 1739, T.C. Resmi Gazete 5106 (1973).
- Milli Eğitim Temel Kanunu, Pub. L. No. 14579, T.C. Resmi Gazete (1973).
- Ok, Ü., & Erdal, B. (2015). Religious and demographic indicators of music preference in a Turkish sample. *Musicae Scientiae*, 19(1), 23-43. <https://doi.org/10.1177/1029864914558965>
- Öcal, M. (2013). *100. Yılında imam hatip liseleri (1913-2013)*. Ensar Neşriyat.
- Özalp, N. (2000). *Türk mûsikîsi tarihi: C. I-II*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özcan, N. (1982). *XVIII. Asırda Osmanlılarda dinî mûsikî* [Basılmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Özdek, A. (2006). *Özengen müzik eğitimi veren kurumlarda klasik gitar eğitimi* [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özelçağlayan, O. (2017). *Türk musikisi programı dini müzik formlarından ezan'ın geçmişten günümüze aktarımı* [Yüksek Lisans Tezi]. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Park, A., & Suh, K.-H. (2022). Preoccupation with devotional songs and spiritual well-being of religious individuals: The mediating and moderating effects of religiosity and emotionally adaptive functions of music. *Religions*, 13(697), 2-11. <https://doi.org/10.3390/rel13080697>
- Petenkaya, S. (2006). *Piyano öğrencilerinin barok dönem süslemelerine ilişkin bilgi ve performans düzeylerinin saptanması* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Saraç, G. A. (2010). Program ve müzik eğitimi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 6, 111-118. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunigsed/issue/2568/33085>
- Say, A. (2005). *Müzik ansiklopedisi (C. 3)*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Schreiner, P., & Korukçu, Çev. A. (2009). Avrupa bağlamında din eğitimi. *Dini Araştırmalar*, 12(34), 151-160. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/da/issue/4471/61672>

Schumaker, J. F. (2010). *The corruption of reality: A unified theory of religion, hypnosis, and psychopathology*. Prometheus Books.

Sevinç, M. (2017a). İmam hatip liselerinde dinî mûsikî eğitiminin tarihsel süreci ve öğretim programlarının karşılaştırılması. *Journal of Faculty of Theology of Bozok University*, 11(11), 153-183.

Sevinç, M. (2017b). İmam hatip liselerinde dinî mûsikî eğitiminin tarihsel süreci ve öğretim programlarının karşılaştırılması. *Journal of Faculty of Theology of Bozok University*, 11, 153-183.

TDK: Lise. (t.y.). Geliş tarihi 23 Nisan 2024, gönderen <https://sozluk.gov.tr/>

TDK. Müfredat. (t.y.). Geliş tarihi 23 Nisan 2024, gönderen <https://sozluk.gov.tr/>

“Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Birtakım Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanun”, Pub. L. No. sayı: 243, 13 Aralık 1925 (1925).

Telim Terbiye Kurulu, Pub. L. No. 196 (1985).

Türkiye'nin Eğitim Politikası, İstanbul Ticaret Odası Raporu. (1980).

EKLER

EK-1. Öğrenci görüş anketi

Sevgili Öğrenciler;

Bu çalışma, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı bünyesinde, Prof. Dr. Aynur Elhan Nayir danışmanlığında, yüksek lisans öğrencisi Yeter Dilek Aras tarafından yürütülen bir tez çalışmasıdır.

Araştırmada imam hatip liselerindeki müzik dersinin temel problemlerini anlamaya dayalı bilgi toplamaktadır. Tüm soruları eksiksiz ve içtenlikle doldurmanız çalışmanın bilimsel olma çabasına ve literatüre vereceğiniz katkı için son derece önemlidir. Yaklaşık 1 dk sürecek olan çalışmada katılımcıların gizliliği titizlikle korunacaktır. Katılımınız gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırmaya katıldıktan sonra neden belirtmeksizin devam etmeme hakkına sahiptir.

Araştırmaya gösterdiğiniz ilgi ve verdiğiniz cevaplar için şimdiden teşekkürler.

1. Cinsiyetiniz:

Kız

Erkek

2. Sınıfınız:

10. Sınıf

11. Sınıf

Aşağıda sizin müzik dersine ilişkin düşüncelerinizi öğrenmek amacıyla hazırlanmış 9 soru bulunmaktadır. Size uygun olan ifadeyi X ile işaretleyiniz. Boş bırakmayınız.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum
	1	2	3	4	5
1. Okulumuzdaki müzik ders saatleri yeterlidir.					
2. İmam hatip lisesi mezununun yapacağı işte müzik bilgisi gereklidir.					
3. Bir müzik aleti çalmak isterim.					
4. Müzik dersi dinî inançlarıma uygun değildir.					
5. Müzik dersi bana olumlu davranışlar katar.					
6. Okulda öğretilen diğer dersler müzik dersinden daha önemlidir.					
7. Okulda daha çok müzik etkinliği olsun isterim.					
8. Müzik dersi diğer derslerdeki (Kur'an-ı Kerim, Hitabet ve Mesleki Uygulama) başarıyı artırır.					
9. Müzik dersinde dinî müzik türlerinin de öğretilmesini isterim.					

EK-2. Veli görüş anketi

Sayın Veli;

Bu çalışma, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı bünyesinde, Prof. Dr. Aynur Elhan Nayir danışmanlığında, yüksek lisans öğrencisi Yeter Dilek Aras tarafından yürütülen bir tez çalışmasıdır.

Araştırmada imam hatip liselerindeki müzik dersinin temel problemlerini anlamaya dayalı bilgi toplamaktadır. Tüm soruları eksiksiz ve içtenlikle doldurmanız çalışmanın bilimsel olma çabasına ve literatüre vereceğiniz katkı için son derece önemlidir. Yaklaşık 1 dk sürecek olan çalışmada katılımcıların gizliliği titizlikle korunacaktır. Katılımınız gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırmaya katıldıktan sonra neden belirtmeksizin devam etmeme hakkına sahipsiniz.

Araştırmaya gösterdiğiniz ilgi ve verdiğiniz cevaplar için şimdiden teşekkürler.

- 1. Cinsiyetiniz:** Kadın Erkek
- 2. Yaşınız:** 20' den küçük 21-30 31-40
 41-50 51-60 61 ve üstü
- 3. Eğitim Durumunuz:** Okur- yazar İlkokul Ortaokul
 Lise Üniversite Lisansüstü
- 4. Mesleğiniz:** .....
- 5. Ailenizin aylık geliri ne kadar?**
- Asgari ücret 8501-10000 TL 10001- 15000 TL
 15001-20000 TL 20001- 30000 TL 30001 ve üstü

6. Ailede herhangi biri müzikle ilgileniyor mu?

Evet

Hayır

Aşağıda sizin müzik dersine ilişkin düşüncelerinizi öğrenmek amacıyla hazırlanmış 9 soru bulunmaktadır. Size uygun olan ifadeyi X ile işaretleyiniz. Boş bırakmayınız.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum
	1	2	3	4	5
1. Müzik dersi çocuğumun eğitim hayatı için oldukça önemli bir derstir.					
2. Çocuğumun bir müzik aleti çalmasını doğru buluyorum.					
3. Müzik dersi çocuğumu internet ve sanal alemden uzak tutmak için gereklidir.					
4. Okulda aldığı diğer dersler müzik dersinden daha önemlidir.					
5. Müzik dersi çocuğumun diğer derslerdeki (Kur'an-ı Kerim, Hitabet ve Mesleki Uygulama) olan başarısı arttırır.					
6. Müzik dersi çocuğuma olumlu davranışlar kazandırır.					
7. Müzik dersi çocuğum mezun olduktan sonra yapacağı meslekle alakalıdır.					
8. Müzik dersinde dinî müzik türlerinin öğretilmesini isterim.					

9. Müzik dersini dinî inançlarıma uygun görmüyorum.					
---	--	--	--	--	--

EK-3. Öğretmen görüş anketi

Sayın Öğretmenler;

Bu çalışma, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı bünyesinde, Prof. Dr. Aynur Elhan Nayir danışmanlığında, yüksek lisans öğrencisi Yeter Dilek Aras tarafından yürütülen bir tez çalışmasıdır.

Araştırmada imam hatip liselerindeki müzik dersinin temel problemlerini anlamaya dayalı bilgi toplamaktadır. Tüm soruları eksiksiz ve içtenlikle doldurmanız çalışmanın bilimsel olma çabasına ve literatüre vereceğiniz katkı için son derece önemlidir. Yaklaşık 1 dk sürecek olan çalışmada katılımcıların gizliliği titizlikle korunacaktır. Katılımınız gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırmaya katıldıktan sonra neden belirtmeksizin devam etmeme hakkına sahiptir.

Araştırmaya gösterdiğiniz ilgi ve verdiğiniz cevaplar için şimdiden teşekkürler.

1. Cinsiyetiniz: Kadın   Erkek

2. Yaşınız: 21-30   31-40

41-50   51-60   61 ve üstü

3. Mezun Olduğunuz Fakülte:

Güzel Sanatlar Fakültesi   Eğitimi Fakültesi   Konservatuvar

Aşağıda sizin müzik dersine ilişkin düşüncelerinizi öğrenmek amacıyla hazırlanmış 9 soru bulunmaktadır. Size uygun olan ifadeyi X ile işaretleyiniz. Boş bırakmayınız.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum
	1	2	3	4	5
1. Ders verdiğim kademedeki müzik dersi kitabı işlevseldir.					
2. Müzik ders kitabını derslerde kullanırım.					
3. Müzik ders kitabının içeriği öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyesine uygundur.					
4. Çalıştığım okul/okullara MEB tarafından müzik ders kitabı gönderilmiştir.					
5. Müzik dersinin süresi yeterlidir.					
6. Çalıştığım kurumda müzik dersine ait özel bir sınıf var.					
7. Çalıştığım kurumda müzik dersi için gerekli materyaller mevcuttur.					
8. Çalıştığım okuldaki yöneticiler müzik dersini önemser.					
9. Öğrencilerin müzik dersine karşı ilgisi yeterlidir.					
10. Öğrencilerin müzik dersine karşı hazır bulunuşluk düzeyleri yeterlidir.					

EK-4. Yönetici görüş anketi

Sayın Yöneticiler;

Bu çalışma, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı bünyesinde, Prof. Dr. Aynur Elhan Nayir danışmanlığında, yüksek lisans öğrencisi Yeter Dilek Aras tarafından yürütülen bir tez çalışmasıdır.

Araştırmada imam hatip liselerindeki müzik dersinin temel problemlerini anlamaya dayalı bilgi toplamaktadır. Tüm soruları eksiksiz ve içtenlikle doldurmanız çalışmanın bilimsel olma çabasına ve literatüre vereceğiniz katkı için son derece önemlidir. Yaklaşık 1 dk sürecek olan çalışmada katılımcıların gizliliği titizlikle korunacaktır. Katılımınız gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırmaya katıldıktan sonra neden belirtmeksizin devam etmeme hakkına sahiptir.

Araştırmaya gösterdiğiniz ilgi ve verdiğiniz cevaplar için şimdiden teşekkürler.

1. Cinsiyetiniz: Kadın Erkek

2. Yaşınız: 31-40 41-50 51-60 61 ve üstü

3. Mezun Olduğunuz Fakülte:

Eğitim Fakültesi İlahiyat Fakültesi Fen- Edebiyat Fakültesi

Aşağıda sizin müzik dersine ilişkin düşüncelerinizi öğrenmek amacıyla hazırlanmış 9 soru bulunmaktadır. Size uygun olan ifadeyi X ile işaretleyiniz. Boş bırakmayınız.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum
	1	2	3	4	5
1. İmam hatip lisesi öğrencileri için müzik dersi gereklidir.					
2. Müfredattaki müzik ders saati yeterlidir.					

3. Okulda bir müzik sınıfının olması dersin işlenişini olumlu yönde etkiler.					
4. Okulumuzda müzik dersi materyali yeteri kadar mevcuttur.					
5. Okulumuzda yapılacak olan müzik dersi etkinliklerini desteklerim.					
6. Okulda verilen diğer dersler müzik dersinden daha önemlidir.					
7. Müzik dersi öğrencilere olumlu davranışlar kazandırır.					
8. Müzik dersi dinî inançlarımıza uygun değildir.					

EK-5. Araştırma izin belgeleri

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-48178250-300-435111
Konu : Araştırma İzni (Yeter Dilek ARAS)

07.12.2023

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 06.11.2023 tarihli ve E-71052239-100-422462 sayılı yazımız.

Enstitünüz Müzik Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Yeter Dilek ARAS'ın "İmam Hatip Liselerinde Müzik Eğitiminin Temel Sorunları" adlı tezi kapsamında araştırma yapma isteği ile ilgili Konya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 04.12.2023 tarih ve 91193917 sayılı yazısı ekte gönderilmiştir.
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet BİREKUL
Rektör Yardımcısı

Ek: Resmi Yazı ve Ekleri (19 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 800D-5NGU-09KK Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/necmettin-erbakan-ebys>

Adres: Yaka Mah. Kasım Halife Sok. No: 11/1 (A Blok) No: 11 (B Blok)
Posta Kodu: 42090 Meram / KONYA
Telefon No : 0332 221 06 01
e-Posta :

Fax No : 0332 236 21 85
İnternet Adresi : <http://www.erbakan.edu.tr>

Bilgi İçin :Ayşe AĞIRBAŞ
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No:0332 221 06 01

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-83688308-605.99-91193917
Konu : Araştırma İzni (Yeter Dilek ARAS)

04.12.2023

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 06/11/2023 tarihli ve E-48178250-300-422902 sayılı yazınız.
c) 28/11/2023 tarihli Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu Tutanağı.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Yeter Dilek ARAS'ın "İmam Hatip Liselerinde Müzik Eğitiminin Temel Sorunları" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmacı; Selçuklu Şems-i Tebrizi Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Mümüne Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Müdürlüğünde görevli yönetici, öğretmen eğitim gören öğrencilere ve öğrenci velilerine eğitim öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla gerçekleştirilmesi ilgi (c) komisyon tutanağı ile uygun görülmektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2023-2024 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2023-2024 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde elektronik ortamda Müdürlüğümüz istatistik42@meb.gov.tr e-posta adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Arz/rica ederim.

Murat YİĞİT
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1-Genelge (3 Sayfa)
- 2-Veli Onam Formu (1 Sayfa)
- 3-Katılımcı Onam Formu(1 Sayfa)
- 4-Gönüllü Katılımcı Onam Formu (1 Sayfa)
- 5-Bilgilendirilmiş Onam Formu (1 Sayfa)
- 6-Öğrenci Görüş Anket Formu (4 Sayfa)
- 7-Veli Görüş Anket Formu (2 Sayfa)
- 8-Öğretmen Görüş Anket Formu (Sayfa)
- 9-Yönetici Görüş Anket Formu (Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Akçay Mahallesi Garaj Cad. No:4 42020 Karatay/Konya

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-oby>

Telefon No : 0 (332) 353 30 50

Bilgi için: Ali Naci İŞİK -1223

E-Posta: istatistik42@meb.gov.tr

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: <http://konya.meb.gov.tr>

Faks:3323515940

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden c568-b3fe-3d60-b47d-2bcf kodu ile teyit edilebilir.

Veli Onam Formu

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, "İmam hatip liselerinde müzik eğitiminin temel sorunları" adıyla, 1/12/2023 - 31/05/2024 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: İmam hatip liselerinde verilen müzik eğitimin temel sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunlara çözüm yolu bulabilmek adına yapılacak olan çalışmalara yardımcı olmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırma Uygulaması: Anket Görüşme
 Gözlem Diğer

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamada ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağımı söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Yeter Dilek ARAS

İletişim Bilgileri

Velisi bulunduğum ..... sınıfı ..... numaralı öğrencisi .....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.
(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

Veli Adı-Soyadı:

İmza:

Telefon Numarası :

Katılımcı Onam Formu

Sayın Katılımcımız;

Katılacağımız bu çalışma, "İmam hatip liselerinde müzik eğitiminin temel sorunları" adıyla, Yeter Dilek ARAS tarafından 1/12/2023 - 31/05/2024 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: İmam hatip liselerinde verilen müzik eğitiminin temel sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunlara çözüm yolu bulabilmek adına yapılacak olan çalışmalara yardımcı olmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Nedeni: Bilimsel araştırma Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): KONYA

Araştırma Uygulaması: Anket Görüşme
 Gözlem Diğer

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Yeter Dilek ARAS

İletişim Bilgileri :

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

...../...../.....

Katılımcı Adı-Soyadı :

İmza:

Telefon Numarası :

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
GÖNÜLLÜ KATILIMCI ONAY FORMU
(Katılımcı Bilgisi Olmadan Doldurulmalıdır)

Sizi Yeter Dilek ARAS tarafından yürütülen "İmam Hatip Liselerinde Müzik Eğitiminin Temel Sorunları" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı imam hatip liselerinde verilen müzik eğitiminin temel sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunlara çözüm yolu bulabilmektir. Araştırmada sizden tahminen 5 dakika ayırmanız istenmektedir.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **GÖNÜLLÜLÜK** esasına dayanmaktadır.

Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün sorulara, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle vermenizdir. **Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir.** Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz.

Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup **KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ GİZLİ TUTULACAKTIR**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir.

Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında, şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız, araştırmacıya şimdi sorabilir veya aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

Yardımcı Araştırmacı/Sorumlu Araştırmacı Tarafından Doldurulacak	
Katılımcının kişisel bilgilerinin gizli tutulacağını, katılımcının çalışma kapsamında sağlayacağı tüm verilerin etik kurallara göre işleneceğini ve bu etik kuralların ihlali durumunda, ortaya çıkacak tüm sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.	
Unvanı, Adı-Soyadı:	Yeter Dilek ARAS
Tarih:	25/09/2023
İmza:	
Yetişkin Katılımcının Kendisi tarafından doldurulacak	
☐ Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım.	
☐ Çalışma hakkında yazılı/sözlü açıklama araştırmacı tarafından yapıldı ve kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.	
☐ Bu koşullarda, araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.	
18 Yaş Altı Kısıtlı Katılımcının Velisi/Vasisi tarafından doldurulacak	
☐ Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve bu çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü katılımcılara düşen sorumlulukları anladım.	
☐ Çalışma hakkında yazılı/sözlü açıklama araştırmacı tarafından yapıldı ve katılımcının kişisel bilgilerinin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.	
☐ Bu koşullarda, Velisi/Vasisi bulunduğum .....'nın araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmasını kabul ediyorum.	
Araştırma tamamlandığında genel/özel sonuçların benimle paylaşılmasını	☐ İstiyorum ☐ İstemiyorum
Adı-Soyadı: veya Katılımcı Kodu:	
Tarih:	
İmza:	
İletişim Bilgileri (İsteğe bağlı):	

Bu form, katılımcının kendisi/velisi/vasisi tarafından imzalandıktan sonra araştırmacıya teslim edilecektir. Ayrıca talep edildiği takdirde, bu formun bir nüshası katılımcıya verilecektir.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULUNA
SUNULACAK
BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU
(Bireylerden veri toplamaya dayalı her türlü araştırmada alınacaktır. Katılımcı Bilgisi Olmadan
Doldurulmalıdır)

Bu çalışma, 'İmam Hatip Liselerinde Müzik Eğitiminin Temel Sorunları' başlıklı bir araştırma çalışmasıdır. Çalışma, Yeter Dilek Aras tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile İmam Hatip liselerinde müzik dersinin işleniş ve programının gelişimine ışık tutulacaktır

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, Anket (araştırmanın türü/türleri) yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmamız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek Lisans öğrencisi Yeter Dilek ARAS'a yöneltebilirsiniz.

Sorumlu Araştırmacı /Yardımcı Araştırmacı Unvan-
Adı-Soyadı: Aynur ELHAN NAYIR

İmza :

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.
(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

Sayı : 81576613-10.06.02-E.1563890
Konu : Araştırma Uygulama İzinleri

21.01.2020

GENELGE
2020/2

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı her tür ve derecedeki okul ve kurumlarda; üniversitelerin, kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve araştırmacıların yapacakları ulusal ve uluslararası araştırma uygulamaları ve veri toplama faaliyetlerinin izin talepleri aşağıdaki usul ve esaslara göre değerlendirilip sonuçlandırılacaktır:

- 1- Araştırma ve veri toplama amaçlarının (anket, görüşme-gözetim formları) içeriğinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, taraf olunan uluslararası anlaşmalar ve sözleşmeler başta olmak üzere, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkındaki Kanun ile yürürlükte olan tüm yasal düzenlemeler ve Türk Millî Eğitiminin genel ve özel amaçlarına uygun olacak şekilde hazırlanması, planlanması ve uygulanması sağlanacaktır.
- 2- Tüm izin başvuruları ilk olarak <http://sysc.meb.gov.tr> üzerinden ön başvuru olarak yapılacaktır. Sistem, izin talehinde bulunan kişi veya kurumları araştırma uygulama izinlerini hangi birimden alacaklarına dair yönlendirme yapacaktır. İzin başvurusunda bulunmanın daha sonra gerekli belgeler ile doğrudan araştırma izni verecek birime başvurularını gerektirmektedir.
  - a) Örnekleme tek bir ili kapsayan araştırmalar için ilgili il millî eğitim müdürlüğüne,
  - b) Birden fazla ilde, bir genel müdürlüğe ilgilendiren araştırma uygulama izin talepleri için ilgili genel müdürlüğe,
  - c) Bakanlığın bir birimini ilgilendiren araştırmalar için ilgili genel müdürlüğe, birden fazla birimini ilgilendiren araştırmalar ile uluslararası mahiyetteki araştırmalar için Strateji Geliştirme Başkanlığına müracaat edilecektir. Birden fazla birimi ilgilendiren araştırma başvuruları Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından ilgili genel müdürlükler arasında koordinasyon sağlanarak sonuçlandırılacaktır.
- 3- Örnekleme belirlemek için gerekli veri talepleri izin için başvuru olacak birime yapılacaktır.
- 4- Araştırma izinleri, başvuru Bakanlık birimi tarafından verilecektir.
- 5- Başvurularda araştırma ücreti, veri toplama araçları, belge ve materyallerin tamamı izin başvurusu yapılan birime sunulacaktır. Araştırma sürecinde araştırmacının amacı ve önem, problem ve alt problemler, sınırlıklar, tanımlar, araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin analizi, geçerlik, güvenilirlik bilgileri ve çalışma takvimi yer almalıdır.
- 6- Araştırmacı, öğrenci ile araştırma ücreti bağlı bulunduğu enstitü/ fakülte tarafından onaylanmış olmalı ve başvurular enstitü veya fakülte aracılığıyla gerçekleştirilmelidir.
- 7- Araştırma uygulama izin başvurularında ticari amaç güdülmesine, kişi, kurum, kuruluş, firma, marka reklamını veya tanıtımını ön plana çıkaran ifade ve öğeler bulunmasına dikkat edilecektir.
- 8- Araştırmaların uygulanması esnasında hiçbir şekilde ücret talep edilmeyecek, eğitim-öğretimin aksatılmamasına dikkat edilecek, araştırma uygulamaları gönüllülük

Emniyet Mahallesi Millî Eğitim Bakanlığı 06560 Yenimahalle-ANKARA
Telefon No: (0 312) 296 94 00 Fax: (0 312) 213 61 36
E-Posta: ysg@meb.gov.tr İnternet Adresi: <http://ysg@meb.gov.tr>

Bilgi İçin: Şeyin KARABULUT Dr. Anıl DEĞERBAŞ
Öğütmen Koordinatör
Telefon No: (0 312) 296 94 18 (0 312) 296 95 83

Bu genelge gizli elektronik form ile sunulmaktadır. <https://vnc.tr.gov.tr> adresinden 4128-067b-0a9d-8d77-e21f kodu ile teyit edilebilir.

Talep edilmesi ve uygun görülmesi halinde izinler her eğitim öğretim yılı için uzatılabilecektir.

- 24- Araştırma sırasında elde edilen, öğrencilere ait her türlü kişisel bilgi, velilerin yazılı izni ve mahkeme kararı olmadan hiçbir şahsa veya kuruma verilmeyecektir.
- 25- İzin verilen araştırmaların uygulamasında izin veren birim tarafından mihirlenen ve imzalanmış veri toplama araçları kullanılacaktır. Aksi yönde hareket edenler kurumlara bildirilecek, haklarında adli ve idari işlemler yürütülecek ve ortaya çıkabilecek her türlü sonuçtan araştırmacı sorumlu olacaktır.
- 26- Araştırma uygulama izni, başvurudaki veri toplama araçları ile sınırlıdır. Araştırmaya yönelik olarak resmi istatistik programları kapsamında bir veri talebi varsa izin belgesi ile birlikte ayrıca Strateji Geliştirme Bakanlığına başvuru yapılmalıdır.
- 27- Araştırma uygulama izni başvurularının uygulama tarihinden en az 45 gün önce yapılması ve eğitim öğretime engel olmaması için yarıyıl tatili ve yaz tatilinden 3 hafta önceye kadar araştırmaların tamamlanması gerekmektedir.
- 28- Araştırma uygulama izni alan kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve araştırmacılar tamamladıkları bilimsel araştırma ile ilgili sonuç raporlarını, izni aldıkları ilgili birime çabucak bitiminden itibaren 30 gün içerisinde göndereceklerdir.
- 29- İlgili genel müdürlükler ve il millî eğitim müdürlükleri okullarda uygulanmaması için gerektiğinde araştırmaların fiyaskosundaki okulları ve kurumları değiştirme hakkına sahiptir.
- 30- Gerekli görüldüğü takdirde araştırma uygulama izin talebi hakkında değerlendirmeyi yapan birim tarafından Millî Eğitim Bakanlığının ilgili birimlerinin, diğer kurum ve kuruluşların görüşlerine başvurulabilecektir.
- 31- Değerlendirme yapan birimlerce tespit edilen eksiklikler tamamlanmadıkça uygulama izni verilmeyecektir.
- 32- Araştırmacılar Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda yapacakları araştırmalar sırasında meydana gelebilecek her türlü fiziksel zararı kapsamak zorundadır.
- 33- Araştırmada, izin verilmiş olan uygulama yöntemi ve kapsamı dışında farklı bir uygulama yapılmayacaktır. Araştırma uygulama iznine aykırı gerçekleştirilen her türlü faaliyet için adli ve idari yasal yollara başvurulacaktır.
- 34- Araştırma uygulamalarının denetimi ilgili okul, il/ilçe millî eğitim müdürlükleri ve ilgili genel müdürlükler tarafından yapılacaktır.

2017/25 sayılı Genelge yürürlükten kaldırılmıştır. 2017/25 sayılı Genelge kapsamında yapılan başvurular Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından 30 gün içerisinde sonuçlandırılacaktır.

Gereğini rica ederim.

Ziya ŞİLÇUK
Bakan

Etk: Araştırma İzin Başvuru Taahhütnamesi

Emniyet Mahallesi Halkın Sokağı No: 06550 Yenimahalle-ANKARA İlçe İçişleri Bakanlığı KARABULUT Dr. Adil İDİMANLI
Telefon No: (0 312) 296 94 00 Faks: (0 312) 213 61 36 Öğretmen Koordinatör
E-Posta: yayinlik@mek.gov.tr İnternet Adresi: http://yegb.mek.gov.tr Telefon No: (0 312) 296 94 10 (0 312) 296 93 82

Her türlü görüş ve elektronik posta ile iletişime geçebilirsiniz. <http://www.turkiye.gov.tr> adresinden 4 129-0878-3630-8077-8217 hata ile mesaj gönderebilirsiniz.